

DE
MILITAIRE SPECTATOR.

TIJDSCHRIFT

VOOR HET

NEDERLANDSCHE LEGER.

De nos jours, le général combat par la volonté de la pensée; son habilité à manier le glaive est sans importance; l'esprit embrasse un bien autre espace que celui offert aux regards; un général, en un mot, est bien moins un soldat, quoiqu'il doive le devenir parfois, qu'un être moral, qui, par son influence sur les intelligences, semble gouverner les événements, comme les puissances mystérieuses de la nature.

Ainsi la guerre actuelle constitue un art tout nouveau, qui ne trouverait ni modèle ni enseignement dans les guerres des Grecs et des Romains.

MARMONT, duc DE RAGUSE. *Esprit des Institutions Militaires*

HOOFD-REDACTEUR

J. C. van Rijnveld.

VEERTIENDE DEEL.

OCTOBER 1845. — N°. 4.

BREDA,
BROESE & COMP.
—
1845.

*De uitgeverij heeft
dat het eerste heft hiervan
Ditkrift is gedrukt en door
haar wordt uitgegeven
Breda 2 februari 1846
Broese & Comp.*

MILITARY SERVICE

TIDSCHEIT

1914

HERREN-ABTHEILUNG

Die Herren-Abtheilung der Tidscheit
 ist eine der wichtigsten Abtheilungen
 der Tidscheit. Sie besteht aus
 den Herren-Offizieren, den
 Herren-Unteroffizieren und
 den Herren-Mannschaften.
 Die Herren-Abtheilung ist
 die Stütze der Tidscheit und
 die Grundlage der militärischen
 Verwaltung.

A. C. von Giffenfeld

LEITER DER ABTHEILUNG

OCTOBER 1914

BRUNNEN & CO.

1914

Militaire Spectator.

De MILITAIRE SPECTATOR verschijnt maandelijks in Nos. van 3 vellen druks; zoodat de Jaargang uit 36 vellen druks (behalve de bijvoegsels, die gratis geleverd worden) bestaat, en voor f 6,25, uitgenomen de platen en kaarten, welke afzonderlijk betaald worden, aan de respectieve geabonneerden wordt afgeleverd.

Men abonneert zich bij alle Post-Directeuren en Boekhandelaren door het geheele Koninkrijk. Alle inzendingen voor dit Militaire Tijdschrift bestemd, geschieden vrachtfrij aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda; of aan den Major der artillerie, VAN RIJNEVELD, te Venlo, met het opschrift: voor den Militairen Spectator. Voor oorspronkelijke opstellen kan een vastgesteld honorarium gevorderd worden, te ontvangen bij de Uitgevers, na de verschijning van het 6de en 12de nummer. Het verlangen daartoe moet kenbaar gemaakt worden bij de inzending der opstellen.

OSCAR DE EERSTE

EX

HET ZWEEDSCHE LEGER.

(Fragmenten uit een Dagboek.)

« Ich komme nicht als ein ehrsüchtigen Fürst, sondern
« ich komme als Soldat um Euch zu schützen und Eure
« Freyheit zu sichern. »

GUSTAAF ADOLF, te Stettin.

(Ingezonden.)

I.

De Scandinaviërs hebben door alle tijden heen de eerste plaats bekleed onder de volken die door soldatendeugden uitmunten, en de geschiedenis kan geene daad, geen tijdvak aanwijzen dat hunnen krijgsmagt ooit bevleete. Reeds de duistere boeken der *Saga* maken melding van ODIN, den priester en veldoverste, die uit Azie de leer der onsterfelijkheid overbragt, wiens godsdienst krachtig was en somber als de wouden waarin hij woonde. — Verachting van 't leven was de eerste deugd; sneuvelen heette in zijne taal: « heen-varen naar het andere licht, » en daarboven, in Valhalla, zette de gevallen krijgsman, als onkwetsbare *Inhériar*, den strijd voort tegen de gehaatte Reuzen. Dusdanige leer moest helden en dichters vormen: vol hoop op de genietingen der godenzaal, stortte zich de *Berserker* in het heetst van het gevecht, en die uit den slag ontkwam gaf zich-zelf den dood « opdat de Valkijrie zijnen geest vereenigen mogt met die zijner vrienden. » Niet ver van Wenersborg rijst de Halleberg omhoog, aan wiens zuidzijde zich een steile rotswand verheft, ééne der hoogten (*ättestupor*, steenrots), waar zich de levensmoede grijsaards afstorteden, wien het zwaard op het slagveld verschoond had; menige Bantasteen verrijst op deze eenzame plek en getuigt van den bloedigen dood dier helden.

De geschiedenis spreekt het eerst van de Scandinavaasche wapenen toen de Romeinen, in het begin onzer tijdrekening, hunne adelaars aan de Baltische zee plantten. Zij kwamen zegevierend uit dezen strijd en de vreemde legioenen werden teruggedreven. — Deze oorlog ontwikkelde bij hen den genius der scheepvaart, en nu werden Pruisen en Lithouën door onophoudelijke invallen verontrust. In de 8^e eeuw vielen zij in Engeland; in de 9^e werd Parijs belegerd, en omstreeks dezen tijd vermelden de Arabische schrijvers het verschijnen der Waräger (Zweden) aan de Caspische zee. Langs den Dnjepr en de Wolga, hunne ligte vaartuigen van de eene rivier naar de andere dragende, drongen zij door Rusland heen en bragten hunne veldteekenen in bloedige aanraking met die der Arabieren (1). In Spanje werden hunne horden door de Saracenen tegengehouden, maar Engeland en Normandie moesten voor hen bukken; in het heerlijke Sicilie stichteden zij eenen troon, en gansch Europa sidderde voor de vreeslijke Noormannen.

Maar hun woelige geest gevoelde zich nog te eng binnen de grenzen der bekende wereld; IJsland en Groenland werden ontdekt en bevoikt: zonder kompas vonden hunne zeelieden Amerika uit, vijf eeuwen vóór dat COLUMBUS den Atlantischen oceaan doorploegde.

Niet dan zeer laat kwam de christelijke godsdienst de zeden dezer woeste veroveraars verzachten. OLOF-SCHOOTKONING was de eerste christenvorst (1100). In de 13e eeuw bouwde BIRGEL JARL Stokholm; in de 14e ontstond de Calmarsche unie, die de drie kroonen: Zweden, Denemarken en Noorwegen op één hoofd vereenigde, doch die onder GUSTAAF WASA weder ontbonden werd; en aan den ijzeren arm van dezen grooten man, die de magt der geestelijkheid vernietigde, was het voorbehouden, om ook de ruwe krijgslieden aan orde en wet te doen gehoorzamen en eene geregelde krijgsmagt te scheppen.

Toen GUSTAAF WASA's manpentaal op de heide van *Mora*

(1) D'OHSSOEN, *les peuples du Caucase.*

de verzamelde Dalecarliërs tot den opstand bewoog, koos hij zich twintig moedige jonge lieden onder hen uit, waarbij hij later nog tweehonderd voegde, en vormde hen tot eene lijfwacht. Men noemde hen: *voetgangers* (Fotgänger) (1), en deze kleine magt, waarmede hij den strijd tegen CHRISTIAAN den Tyran begon, kan men als de eerste proeve aanmerken van die schoone infanterie, welke zich 150 jaren later, onder GUSTAAF ADOLF, door bezadigden moed en pligtsbetrachting, onsterfelijk maakte en in de veroverde landen door zedelijkheid en ondergeschiktheid, de achting der bewoners afdwong. Het voetvolk was ook de kern van het leger des dolkoenen KARELS. Rondwalende in de moerassen van Rusland, zonder levensmiddelen, zonder kaarten, door het verlies der bagage, stierven op éénen dag twaalfhonderd braven den hongerdood aan de zijde van hunnen jeugdigen bevelhebber, en geen teeken van ontevredenheid gaf zich lucht in de gelederen. In dezen gedenkwaardigen veldtogt verschenen de deugden van den Zweedschen soldaat in vollen glans. Duizend uren van hun vaderland verwijderd, zwervende langs ongebaande wegen, door bosschen en moerassen, zonder uitkomst, zonder hoop, verdedigden zij zich achttien maanden lang tegen eenen driedubbelen vijand, tot dat de vernietiging bij *Pultawa* het bloedige drama besloot.

Ook thans nog maakt de infanterie de kracht uit der Zweedsche armee. Wij bezochten den soldaat in zijne hut in het gebergte, en vonden hem later terug in de gelederen van zijn regiment bij de groote manoeuvres aan de oevers van het *Moelar-meer*; en wij hebben een leger leeren hoogschatten, dat onder eenen ridderlijken Koning, uitmunt door godsdienstig gevoel en onderlinge broederschap.

De Zweedsche armee bestaat uit drie verschillende deelen:

- 1°. Het *Indelta-leger*; uit regimenten zamengesteld, waarvan de soldaten onderhouden worden door zekere grondeigenaren, en de officieren door de beleening met domeinen.
- 2°. De *Vaerfvade*; vaste bezoldigde troepen, door vrijwillige aanwerving voltallig gehouden.
- 3°. De *Bevaering*; eene soort van schutterij.

Het Indelta-leger.

De merkwaardige en in Europa éénige zamenstelling dezer troepen, is wel eene nadere beschouwing waardig; maar om

(1) GEIJER.

ze juist te begrijpen, dienen wij derzelve oorsprong in de geschiedenis zelve te zoeken.

Volgens het oude Zweedsche regt moest ieder adellijke: Ridder of Schildknaap, gewapend en te paard op de jaarlijkse verzameling verschijnen, en steeds gereed zijn om den Koning op eigen kosten tot áán de grenzen en daarover gedurende veertig dagen te volgen. Reeds GUSTAAF WASA voelde de onmagt en dikwerf den onwil der Grooten om aan zijne bevelen te voldoen. Bij de invoering der Luthersche godsdienst en de verbeurdverklaring der kerkelijke goederen, liet hij op vele dezer boerderijen bouwen, waar runderen gefokt werden, (*Afvelsgårder*), en op deze kroongoederen werden ruiters op kosten van den Staat onderhouden (het voetvolk werd door eene willekeurige heffing uit de boeren voltallig gehouden). KAREL IX, onder wiens regering de zoogenaamde Gustaafserflanden alléén een aantal van 2500 hoeven bedroegen, stelde nieuwe wetten in en regelde deze inrigting; hij bepaalde de sterkte der kompagnien; derzelve uitrusting en soldij, in staat van oorlog en van vrede. Ieder ruiter moest een goed paard bezitten, een schootvrij kuras, twee karabijnen, twee pistolen, een goed zwaard, zadel en gebit (1).

Gedurende den dertigjarigen oorlog en vooral onder de regering van CHRISTINA, verminderden deze kroongoederen aanmerkelijk door verschenking aan gunstelingen, beleening aan verdienstelijke staatsdienaren, en vooral door willekeurige toe-eigening in de verwarring van den langdurigen krijg; de adel had zich bijna geheel meester gemaakt van wat der geestelijkheid ontnomen was.

In dezen toestand vond KAREL de elfde het rijk, toen hij na den vrede van Roeskilde den troon besteege. Hadden zijne voorgangers, door de ondervinding van jaren oorlogs geleid, een leger gevormd en een' krachtigen soldatengeest bij het volk weten staande te houden, voor Hem bleef het weggelegd de middelen te vinden om dat leger te doen bestaan. Waarlijk eene levensvraag voor Zweden, wanneer men de geringheid zijner hulpmiddelen in aanmerking neemt en de uitgestrektheid zijner grenzen.

KAREL XI paarde eenen grooten administrativen geest met eene door de rede bestuurde kracht van wil, die voor geene hindernissen zwichtte. Zijn heldere staatsblik zag duidelijk dat eene spoedige hervorming, eene algemeene bezuiniging alléén Zweden redden kon, en met onverbiddelijke gestrengheid begon hij het werk der herziening. De beruchte raad van twaalfen werd ingesteld; eene soort van *chambre ardente*,

(1) GEIJER.

die met onomkoopbare naauwgezetheid de titels van eigendom der voormalige kroongooderen onderzocht, en, gerugsteund door de koninklijke magt, al die bezittingen weder aan de kroon terugbragt, die vroeger onregtvaardig in andere handen gekomen waren. Zoo ontstond de bekende *Reductie van 1680*, een doortastende maatregel, die menige familie ongelukkig maakte, maar Zweden van den ondergang redde. — De Koning zag zich nu aan het hoofd van een aanzienlijk getal landerijen en begon zijne grootsche voornemens ten uitvoer te brengen. Een gedeelte der terugverkregene goederen werd gebruikt tot onderhoud der geestelijkheid, tot universiteiten, scholen en publieke inrigtingen; een ander diende tot gemoetkoming der plattelandsgeregeringen en regtbanken (*lagman* en *haeradshoefding*). Eenige schoone bezittingen, als *Stroomsholm* en *Flyinge* werden ingerigt voor stoeterijen; maar verreweg het grootste gedeelte diende voor de land- en zeemagt, echter niet tot onderhoud der manschappen, maar tot het vaststellen van tractementen voor den generalen staf, voor de officieren en onder-officieren der infanterie en kavallerie.

Zie hier de nieuwe organisatie, zooals de vorst die bepaalde:

De bezoldigde regimenten, *Vaerfvade*, bleven bestaan als vroeger, namentlijk: de twee wapens der garde en de artillerie.

De goederen voor de overige officieren der land- en zeemagt bestemd, werden, naarmate der opbrengsten, in verschillende klassen verdeeld en aan de generaals, hoofd- en andere officieren en onder-officieren een verblijf aangewezen. Zij bebouwen den grond en leven van de inkomsten die hun voor soldij dienen. Deze landhoeven heetten: *Bo-ställen* (woonplaatsen) en klimmen in waarde op van de eenvoudige boerderij van den sergeant-majoor tot het prachtig kasteel des generaals.

De *Boställen* van den *marechal-de-camp* (generaal) moeten van 4 tot 5000 *Thaler banco* (1) jaarlijks opbrengen. Die van den kolonel 2400 à 3000, van den majoor 1600 en zoo vervolgens. Vroeger moest elk officier zelf zijne hoeve bewonen; na herhaalde aanvragen, heeft zich sedert 1830 het Ministerie van Oorlog met de verpachting belast van de *Boställen* der luitenants en onder-officieren, het vrijlatende aan de overige beleeden hunne gronden al of niet zelve te bebouwen; het zijn alléén de jonge lieden die van de vrijheid der verpachting gebruik maken, terwijl de kapitein en de sergeant-majoor steeds bij de kompaniën wonen.

Tot onderhoud van den soldaat werd een voorstel in uit-

(1) De *Thaler banco* is genoegzaam één gulden Hollandsch; de *Thaler Reichs*, veertien stuivers.

voering gebragt, waardoor het Zweedsche leger minder kost dan in eenige andere staat van Europa, en dit heeft zulke diepe wortelen geschoten, dat het systema van *KAREL XI* tot in onze dagen voortduurt. Vroeger werden de infanterie-regimenten gevormd uit manschappen die de boeren willekeurig onder zich-zelfen uitkozen; van de bezwaarde *Hemmans* leverde elke tien, van de onbezwaarde elke twintig man één soldaat (*uitkrifning*). De ruitery werd, zooals wij zagen, door den adel onderhouden, of leefde op de kroongooderen. De zamenstelling dezer wapening was aan veel willekeur onderworpen, en drukte zwaar op het landvolk. *KAREL* deed de boeren een kontrakt aangaan, waarbij de provinciën in kleine afdeelingen verdeeld werden, *Rotar* genaamd, waarvan elk uit één of twee *Hemmans* bestaan zoude. De eigenaar of eigenares dezer Rote is gehouden een stuk gronds af te staan, groot genoeg tot onderhoud van den soldaat en zijne familie; zulk een grondstuk noemt men *Torp*.

Een *Torp* bestaat uit eene hut met akkergereedschap, eene koe, eenige tonnen akkerland, eene weide, bosch en tuin. De Rote moet den soldaat alle twee jaren een klein equipment leveren; voor de wapenen en groote uniform zorgt het gouvernement. De Rote moet daarenboven den soldaat behulpzaam zijn in de bebouwing van zijnen akker en bij den oogst der veldvruchten, en hem ondersteunen met eene zekere hoeveelheid koren ingeval van miswas; al hetwelk bij het kontrakt van aanneming nader bepaald wordt.

De soldaat die dusdanig door den grondeigenaar aangenomen wordt en van eigen handenaarbeid bestaat, heet: *Indelta* (ingedeeld). De *Indelta*-soldaat dient zoolang hij kan; hij is Heer op zijn *Torp*, dat hij bebouwt naar goedvinden, en welks opbrengsten genoegzaam zijn voor het onderhoud zijner familie, indien hij huwt, dat doorgaans het geval is. Zijne zonen worden al spoedig als tamboer bij het regiment opgenomen, of volgen den vader op in het beheer der hoeve. Wanneer hij onbruikbaar wordt, dan draagt de Rote zorg voor zijne kinderen. Heeft hij geene dienstbare zonen, dan gaat de *Torp* op eenen anderen soldaat over, steeds ter keuze van den Rote, die hem gewoonlijk een handgeld geeft van 20 tot 25 *Thaler banco*. Is de *Torp* echter zeer vruchtbaar, dan ontstaat er wedijver en het handgeld blijft achterwege.

In oorlogstijd ontvangt de soldaat zijne soldij even als de andere troepen van den Staat. De vrouw blijft te huis en bebouwt den *Torp*, waarin zij door de Rote ondersteund wordt, die ook den soldaat in het kamp moet onderhouden gedurende de jaarlijksche oefeningen, welke in de maand *Junij*, dat is, vóór den oogst, plaats vinden.

De Boställen en Torpar in eene en dezelfde provincie gelegen, maken het regiment uit; de soldaten en officieren derzelfde kompagnie, wonen in aan elkander grenzende kantonnementen. De kolonel en den staf hebben hunne Böstallen binnen de provincie, waarvan het regiment den naam draagt. De appèlplaatsen der regimenten en kompagnien zijn bekend en onveranderlijk dezelfde.

De reiziger die Zweden doorreist, zal dikwerf langs den weg kleine nette huizen vinden, door tuin of boomgaard omringd, naast de deur hangt een houten bord van een paar voet in het vierkant, waarop het volgende staat:

N ^o .—
— Regimentar.
— Comp ^e .

Hier leeft de Indelta-soldaat zonder zorg voor de toekomst, gelukkig en tevreden met vrouw en kind; eens in het jaar woont hij, gedurende 21 dagen de exercitiën bij, en keert daarna weder naar zijnen arbeid terug; dreigt het gevaar aan de grenzen, dan trekt hij onbekommerd derwaarts, want hij weet dat voor zijn huisgezin gezorgd wordt; in het dorp is hij geacht; want behalve dat de krijgsmansstand in aanzien is, zoo wordt nog zijne plaats door menigen verliefden boerenzoon benijdt, daar het gouvernement het huwelijk des soldaten op alle wijzen begunstigt.

De graaf SALTZA heeft op een zijner kasteelen, *Saby*, vier Torpar, wier bewoners dienen in het regiment waar zijn zoon luitenant is. Op eenen morgen marcheerden zij alle vier de slotplaats op, om zich voor mij te vertoonen en eenige handgrepen te maken; zij behoorden tot de lijfgrenadiers van het regiment Ooster-Gothland; het waren schoone mannen, flink in kleeding en wapening, het hoofd bedekt met de nationale vilten hoed, met zwarte paardenkramp. Zoo even van de ploeg gekomen, voerden zij met juistheid de zeer zamengestelde bewegingen uit der vuren met drie gelederen, en marcheerden even deftig naar de keuken, om een glas brandewijn te halen, alsof zij op de parade waren. De Zweden zijn voor de wapenen geboren, anders waren zulke troepen niet mogelijk. De jonge graaf stelde mij voor die *soldats-laboureurs* in hunne woningen te bezoeken, de keuze aan ons latende. De ééne Torp was in de nabijheid, de ligging des anderen was schilderachtig, maar de bewoner van den derden had eene schoone vrouw, en hier trokken wij heen. Een net huis, van ruwe dennenstammen, eene volle korenschuur, varken en koe, met tien tonnenland (1) en vrij hout

(1) 3,490 Tonnenland is zooveel als één bunder.

uit het bosch; ziedaar de bezitting. In de voorkamer, die, volgens landsgebruik, met frissche dennetakken bestrooid was, hingen de wapens; de haard was, in plaats van met gloeiende blokken, met bloemen gevuld. De jonge vrouw bleef niet lang alleen, om ons die heerlijkheden te laten zien; weldra kwam de man van den akker binnengedraafd, heette de gasten bedeesd welkom, en maakte op zijne bloote voeten het militaire salut. Dit huisgezin scheen tevreden; eene tevredenheid uit noeste vlijt geboren, en die de soldaat in de garnizoenen niet kent.

De Indelta-soldaat bekleedt eenen zekeren rang in zijne provincie. In Dalecarlie heeft de soldaat van het huis bij bruiloften de eereplaats aan den disch en opent den stoet bij den kerkgang. Hij speelt eene hoofdrol bij de beerenjagten die jaarlijks plaats vinden, en waar dikwerf meer dan duizend drijvers bij elkander zijn. De houtvester ziet hem gaarne bij deze drijfjagten (*Skall*), waar hij als een' soort van opsluitend gelid dient, en als onderbevelhebber (*Skall-Fogdor*) het opzigt over een twintigtal boeren heeft. JAN SWENSSON (1) en HENDRIK MATSSON, bijgenaamd *den Eland*, beroemde jagers uit Dalecarlie, waren beiden Indelta-soldaten; laatstgenoemde schoot, elf jaren oud zijnde, een' beer, na hem met een slecht geweer en zijn' hond, geheel alléén, twee dagen lang vervolgd te hebben.

Voor de kavallerie-indelta bestaat geene verdeeling naar provincien; uitrusting, wapening, paard en ruiters wordt door eene zekere grondbezitting geleverd, die daartoe verplicht is, en *Rustholl* genaamd wordt. Wordt ruiters of paard gedood, of zijn zij niet meer dienstbaar, dan moet de Rusthollare onverwijld eenen anderen stellen, of zelf te paard stijgen. De ruiters dient zoo lang hij kan, en de voordeelen die hij geniet, hangen af van de overeenkomst met den grondbezitter gesloten.

Ten einde de vernieuwing der paarden te bewijzen binnen de door de wet voorgeschrevene termijnen, voert de Rusthollaro den nieuwen aankoop voor den ritmeester; de kolonel, in naam van het korps, de gouverneur der provincie, in het belang van den grondeigenaar, houden eene voorloopige inspectie, en ten besluite breekt of bevestigt de generaal-inspecteur den aankoop van het paard ter dienste der armee.

Al deze verordeningen te zamen, noemde KAREL XI het indeelings-werk (*indelnings-verket*), van hier den naam van:

(1) Kort en geleden werd hij door den heer L.—, een bekend jager in deze streken, op eene *Skall*, door eigene onvoorzigtigheid doodgeschoten. — Op de *Skall*, die dezen zomer in *Wermland*, aan de oevers van het *Frijkenmeer* plaats vond, waren 1200 drijvers tegenwoordig.

Indelta-leger, woordelijk: het leger ingedeeld op den vaderlandschen grond. Deze regeling scheen zóó doelmatig, dat Koning en Standen bezwoeren ze getrouw te zullen nakomen, en verklaarden dat geene magt ze voortaan zou kunnen vernietigen. *KAREL de twaalfde*, verleid door de hulpbronnen welke deze organisatie opleverde, begon de loopbaan, die hij met zooveel roem doorsnelde, en de veranderingen door die vorst aan het groote werk der verhouding tusschen landerijen en troepen gemaakt, waren de laatste welke deze inrigting tot op onze dagen onderging.

De eigenaars van Rustholl en Rote moesten vroeger de levensmiddelen en andere behoeften van den soldaat, gedurende de drie oefeningsweken, *in natura* leveren; thans is dit in eene geldelijke toelage veranderd, welke geheel ten gebuike van den man dient. De Rote betaalt omtrent acht Thaler, de Rustholl iets meer. Eigenaars van Rotars in *Oostergothland*, eene der vruchtbaarste provinciën, verklaarden mij, dat het onderhoud van den soldaat, de interest van het land en alle kosten daaronder gerekend, op 130 Thaler banco jaarlijks te staan kwam.

Er is zeker een zamenloop van omstandigheden, eene ongewone gebeurtenis noodig geweest, als die welke ten gebuike van den Staat een aanzienlijk getal landerijen stelde, om eene instelling in het leven te roepen, wier voordeelen van zelve in het oog vallen. In een land dat niet genoeg bevolkt is, gaat geen arm voor den landbouw verloren; ieder soldaat vindt zijn onderhoud in dat krachtig middel van volksbestaan, dat zoo heilzaam werkt op ligchaam en ziel; de troepen blijven geheel nationaal, en de geringe uitgaven, waarmede het leger in Zweden onderhouden wordt, vinden hare wederga in geen ander land. De 34000 man Indelta-troepen kosten den Staat bijna niets en zijn op het eerste teeken marschvaardig.

2. *Vaerfvade (Werving).*

Hierdoor worden verstaan de meer speciale wapenen, de lijfwachten te voet en te paard, en de artillerie, welke door vrijwillige werving voltallig gehouden worden, en hunne dienst verrigten, de eerste in de nabijheid van den Souverein, de anderen in de vestingen en garnizoenen. Het avancement der officieren gaat gemeenschappelijk met die der Indelta, zoodat zij van het ééne regiment naar het andere kunnen overgeplaatst worden.

3. *Bevaering (Schutterij).*

In Zweden moet ieder man de wapenen dragen, van 20 tot 25 jaren. Deze oproeping noemt men *Bevaering*, van *bevara*,

beschutten. De Bevaering is eene wezenlijke schutterij, gekleed en gewapend door den Staat, maar geene soldij ontvangende dan in het veld. Alle jaren wordt deze schutterij in de maand Junij vereenigd, om zich gedurende veertien dagen in den wapenhandel te oefenen. Bij elk regiment infanterie bevindt zich een dubbel aantal officieren, gewoonlijk een kapitein en een luitenant per compagnie, welke alleenlijk bestemd zijn om het kommando over deze troepen te voeren, gedurende den tijd dat zij onder de wapenen zijn.

De Bevaering verzamelt zich eenige dagen vóór de andere troepen; de jonge soldaten komen op de appèlplaats in hunne gewone kleeding; hier wordt hun uniform en wapenen uitgereikt, maar slechts voor de exercitie-weken. Zijn deze afgeloopen, dan worden de goederen wederom in de magazijnen opgelegd en voor het onderhoud gezorgd.

Volgens officiële berigten en de statistieke tabellen des kolonels *KARL OF FORSELL*, heeft de Zweedsche armee in ronde getallen de volgende sterkte:

NAAM VAN HET WAPEN.	Vaerfvade of Werving.	Indelta- of Landbouwend leger.	Bevaering of Schutterij.	Totaal.
Infanterie.	3.700	29.500	130.000	163.000
Kavallerie.	1.100	4.000	"	5.200
Artillerie.	2.800	200	"	3.000
Genie.	370	"	"	370
TOTAAL.	7.970	33.700	130.000	171.670

Het aantal hoofd-officieren bij de regimenten staat in dezelfde verhouding tot de bataillons als bij andere armeeën, wanneer men de Bevaering in aanmerking neemt; het aantal subaltern-officieren is uit dezelfde oorzaak aanzienlijk. Zweden, als een voorpost aan het uiteinde van Europa geplaatst, met uitgestrekte grenzen en eenen gevaarlijken nabuur, moet steeds eene geduchte strijdmagt gered houden, en heeft dus de gewone stelling: dat het aantal troepen eener Mogendheid het honderdste gedeelte der bevolking bedragen moet, verre overschreden.

Behalve de gewone staven, heeft elk regiment nog eenen civielen staf, bestaande uit: den auditeur, drie doctors, den regiments-schrijver, welke door de compagnies-schrijvers (*monster-skrifvare*) geholpen, de administratie aanhoudt, en den aalmoezenier.

De aalmoezenier (*pastor*) heeft den rang van kapitein, hij predikt des Zondags en vervult de andere pligten zijner

betrekking, ondersteund door twee predikanten, gewoonlijk jonge lieden, welke zonder soldij dienen en bij de eerste vacature invallen. De beleening der zeer veel opbrengende landpredikerplaatsen, gaat volgens dienstjaren en ancienniteit; huis- of hulpprediker telt voor één jaar, bij de regimenten echter dubbel.

De instelling van GUSTAAF ADOLF met betrekking der morgen- en avondgebeden, bestaat nog; in het garnizoen of in het kamp worden ze geregeld gehouden, en bij afwezigheid des aalmoezeniers, door den oudsten onder-officier voorgelezen.

De tractementen van de officieren en onder-officieren der bezoldigde regimenten zijn als volgt:

<i>Kolonels.</i>	Lijfwacht te paard.	4.500	Thaler banco.	
	Lijfwacht te voet.	4.000	»	
	Artillerie.	3.700	»	
	Kavallerie.	4.000	»	
	Infanterie.	3.600	»	
	<i>Hoofd-officieren.</i>	Lijfwacht te paard.	2.300	»
		Lijfwacht te voet.	1,850	»
		Artillerie.	1.800	»
Kavallerie.		2.000	»	
	Infanterie.	1.430	»	
	<i>Kapiteins.</i>	Lijfwacht te paard.	1.800	»
		Lijfwacht te voet.		
		Artillerie.	1.200	»
Kavallerie.		1.250	»	
	Infanterie.	850	»	
	<i>1^e Luitenants.</i>	Lijfwacht te paard.	650	»
		Lijfwacht te voet.	500	»
		Artillerie.	450	»
Kavallerie.		750	»	
	Infanterie.	400	»	
	<i>2^e Luitenants.</i>	Lijfwacht te paard.	533	»
		Lijfwacht te voet.	300	»
		Artillerie.	300	»
Kavallerie.		480	»	
	Infanterie.	250	»	

In vergelijking met de goedkoopte van het dagelijksche leven, zijn de graden opwaarts van kapitein, ruim bezoldigd; de mindere officieren zijn minder goed betaald. Daar evenwel de officieren geene uitgaven te doen hebben door herhaalde garnizoensveranderingen, kostbare uniformen, of slecht betaalde detachementen veroorzaakt, zoo kunnen de 2^e luitenants der infanterie even goed rondkomen als in andere landen, waar zij meer dan het dubbele hebben.

De Koning heeft magt om de generaals en korps-komman-

danten, de hoogere staatsambtenaren en al degenen te ontslaan die zoogenaamde posten van vertrouwen bekleeden (*förtroende-sysslor*) aan alle andere officieren en beambten, zoowel in krijgs- als staatsdienst, kan niet zonder geregtelijke beslissing hun afscheid gegeven worden.

Het is bekend, dat elk der vier standen: adel, geestelijkheid, boeren- en burgerstand, hunne afgevaardigden alle drie jaren naar den Rijksdag zenden. Er zijn 1200 adellijke huizen, waarvan omtrent 400 vertegenwoordigers de zittingen bijwonen; op een der laatste Rijksdagen namen als hoofden hunner familiën, 105 hoofd-officieren, 49 kapiteins en 67 luitenants aan de vergaderingen deel. Vroeger, tot in het laatste der vorige eeuw, zond ook het leger zijne afgevaardigden onder den naam van *Kriegsbefael* naar de plaats waar 's lands belangen behandeld werden.

De onder-officieren bekleeden eene bijzondere plaats in het Zweedsche leger, en worden omtrent als officier beschouwd; zij ontvangen hun traktement maandelijks. Zie hier het bedrag:

Lijfwacht te paard.	270	Thaler banco.
Lijfwacht te voet.	150	»
Artillerie.	250	»
Kavallerie.	300	»
Infanterie.	170	»

De soldaat ontvangt dagelijks 7 schillings (14 *c^{sr.}*) banco en het brood. In het veld bestaat dit laatste uit hardgebakken stukken, in den vorm van aardappels (*Kallar*); acht of tien van deze stukken maken een' ration uit. Zij duren lang en zijn zeer vervoerbaar, maar vereischen geduchte tanden. De manschappen der Vaerfvade, behalve die der lijfwacht te paard, mogen in de stad arbeiden; hierdoor zijn slechts bij weinige bataillons, zelfs in Stockholm, menages ingevoerd, en is de voeding van den man zeer ongeregeld.

Het budget voor de kosten der landmagt bedraagt: 3.249.000 Reichsthaler, maar gewoonlijk zijn er nog bijzondere uitgaven voor de vestingen. Hierbij moet gevoegd worden 2.480.000 Reichsthaler banco, die *in natura* of in geld door de belastingen aan officieren, die daartoe aanwijzing bekomen, uitbetaald worden. Het onderhoud dezer armee van 170.000 man, blijft beneden de zes millioenen gulden, met het onderhoud der vestingen medegerekend, bedraagt hetzelfde 7½ millioen. — Bij geene mogendheid in Europa, bestaat een voorbeeld van dusdanige uitkomst, met zoo geringe middelen verkregen.

(Het vervolg en slot in het volgend nummer.)

DE JAGERS VAN ORLEANS.

(Vervolg van N°. 3.)

De vormen voor het verstrooide gevecht verschillen bij de jagers in vele opzichten van die bij de linie-infanterie. Wij laten hieronder de instructie dienaangaande in haar geheel volgen, opdat de lezer dit korps in zijn eigenlijk element geheel leere kennen, en zou kunnen nagaan in hoeverre in dit opzicht iets van hetzelfde zou te leeren zijn. Wij willen alleen nog maar de opmerking doen voorafgaan, dat, hoewel de Franschman, zooals bekend is, reeds uit zich-zelfen veel voor dezen gevechtvorm heeft, bij de jagers van Orleans deze aanleg door een onderrigt, dat op gegronde principes rust, en afgeleid is uit de nieuwste ondervinding, op een voor den kleinen oorlog bijzonder geschikt terrein (1), alsmede door de ambitie en het *esprit de corps*, die in hem leven en hem bezielen, magtig versterkt en tot een graad van volkomenheid gebragt wordt, welke niet ligt kan worden overtroffen. Men ziet, wel is waar, ook op hunne exercitieplaatsen nu en dan die fouten begaan, over welke elders zooveel geklaagd wordt; — men ziet bijv. meer tirailleurs opgelost dan de gevechtsbetrokkingen en het terrein op dat oogenblik vorderen, dekkende voorwerpen niet goed of in het geheel niet ten nutte gemaakt, tirailleur-liniën zonder soutiens, te veel kommando's en signalen, enz., — maar deze fouten komen slechts nu en dan voor, alleen *sporadisch*, niet *endemisch*; zij zijn niet vastgeworteld, niet tot gewoonte geworden, niet de vruchten eener stijve vormenleer, niet de kenteekenen van pedante dwalingen, en daarom moet men die gebreken over het hoofd zien, die hier splinters zijn en elders balken; moet men bij het zien daarvan niet denken: *tout comme chez nous!* en zich bij deze gedachte gerust in slaap wiegen; vooral niet, om deze gebreken in het klein, de oogen sluiten voor het goede in het groot; maar veeleer erkennen, dat die gebreken hier slechts als op zich-zelfen staan, en daarom minder schadelijk schijnen, omdat hier bij de grootere massa het juiste begrip van het wezen der zaak heerscht, en zij dit dus voor de hoofdzaak houdt, ter-

(1) Daar er altijd 6 bataillons in Afrika zijn, en er eene menigvuldige verwisseling tusschen deze en de in Frankrijk liggende bataillons plaats heeft, daar bovendien de luitenants onder elkander avanceren, daardoor vele verplaatsingen voorkomen, zoo kan het niet missen, of het geheele wapen verzamelt zich eenen schat van krijgservaring, die goede interessen oplevert.

terwijl een naar verhouding veel kleiner gedeelte nu en dan het wezen voor den vorm vergeet, daardoor het natuurlijke karakter verliest (1) en juist dan alleen onnatuurlijkheden begaat! — Men zal wel doen, dit bij de hieronder volgende instructie voor oogen te houden en te denken, dat het daarin bevatte onderrigt, in het algemeen, op goeden grond wortel schiet, en door bekwame handen geleid, meestal goede vruchten oplevert!

INSTRUCTIE VOOR DE TIRAILLEURS.

Algemeene grondbeginselen.

1) De bewegingen der tirailleurs moeten aan zekere regelen onderworpen zijn, welke den kommandant de middelen aan de hand geven, den troep naar zijne inzichten te leiden en naar alle rigtingen met den grootsten spoed (*promptitude*) te kunnen bewegen.

2) Deze bewegingen behoeven niet met hetzelfde *ensemble* te worden uitgevoerd, 't welk men van gesloten troepen vergt, dewijl daardoor de uitvoering zelve slechts onnoodig vertraagd zou worden.

3) Een troep tirailleurs, bestemd om een korps te éclaireren, moet zijne bewegingen aan die van het korps ondergeschikt maken, opdat hij het altijd dekke.

4) Een tirailierende troep moet altijd eene reserve hebben, wier sterkte en samenstelling naar omstandigheden veranderen.

5) Wanneer deze (tirailierende) troep digt genoeg bij het hoofdkorps is, om er door ondersteund te kunnen worden, dan is voor iedere kompagnie eene kleine reserve voldoende, welke de kommandant daartoe afzondert, en welke ten doel heeft de ontstane openingen in de vuurlinie aan te vullen, munitie aan te brengen, vermoeide tirailleurs af te lossen en over het algemeen tot *point de ralliement* te dienen.

6) Wanneer het hoofdkorps zich op eenen te grooten afstand van de tirailleurs bevindt, is er voor de laatsten, behalve de bovenbedoelde kleine reserven, nog eene afzonderlijke, uit geheele pelotons (kompagnien) tezamen gestelde reserve noodig, bestemd om die deelen der linie, die hevig mogten aangevallen worden, te ondersteunen en te versterken; deze reserve moet sterk genoeg zijn, om ten minste de helft der *en tirailleur* opgeloste pelotons te kunnen afllossen.

7) De reserven moeten achter het midden der tirailleurlinie worden geplaatst, en wel die van de kompagnien (de

(1) Dat de Franschman over het algemeen zich als tirailleur in eene hem natuurlijke rol beweegt, zal geen betoog behoeven, evenmin dat een slecht tirailleur derhalve aldaar zijne natuurlijke rol verlaat.

kleine reserven) op 150, de hoofdreserve op 100 pas. Deze regel is evenwel niet onveranderlijk. De reserven moeten, hoewel zich altijd bereid houdende om de linie te ondersteunen, zich, zooveel eenigzins mogelijk, zoo stellen, dat zij elkander onderling kunnen ondersteunen, en tevens van het terrein alle voordeelen trekken, opdat zij door den vijand niet gezien en door zijne kogels niet kunnen getroffen worden.

8) Alle bewegingen der tirailleurs geschieden in den gezwinden pas, of in den *pas gymnastique*. De *pas de course* mag alleen in geval van volstrekte noodzakelijkheid worden aangenomen.

9) Bij alle bewegingen dragen de tirailleurs het geweer zooals hun het gemakkelijkste is.

10) De kommando's geschieden in enkele gevallen met de stem, meestal echter door signalen.

11) De officieren, en zoo noodig ook de onder-officieren, herhalen de kommando's, en doen ze uitvoeren zoodra zij ze hooren; om evenwel, wanneer de signalen worden gebruikt, vergissingen te vermijden, moeten zij met de uitvoering zóó lang wachten, tot dezelve geheel ten einde zijn geblazen.

12) De officieren en onder-officieren moeten bij snelle bewegingen de gezwindheid van den pas der manschappen regelen, en er zich op toeleggen hunne krachten te sparen, hen zoo min mogelijk te verhitten, en zorgen dat zij van alle terreinvoorwerpen behoorlijk partij trekken. Alleen door zulk een onophoudelijk toezigt van het kader, kan eene tirailleurlinie goede resultaten verkrijgen.

Indeeling.

13) Deze instructie wordt in de vijf volgende artikels verdeeld:

Artikel I. 1) Voorwaarts deploijeren. 2) Uit de flank deploijeren (1). 3) De intervallen vergrooten. 4) De intervallen verkleinen. 5) Aflossen eener tirailleurlinie.

Artikel II. 1) Avanceren. 2) Retireren. 3) Verandering van directie. 4) Marsch uit de flank.

Artikel III. 1) Vuren op de plaats. 2) Vuren in den marsch.

Artikel IV. 1) Zamentrekken (*ralliement*). 2) De kolonnes formeren om zich in iedere willekeurige rigting te bewegen. 3) Verzameling (*rassemblement*).

Artikel V. Oplossen van een bataillon *en tirailleur*. 2) Zamentrekken van een opgelost bataillon.

14) De vier eerste artikels hebben betrekking op de be-

wegingen van een peloton, hetwelk voor het front van een bataillon *en tirailleur* is opgelost. In het vijfde artikel wordt aangenomen, dat ieder peloton van het *en tirailleur* opgeloste bataillon, eene lengte van 100 passen beslaat. Men zal uit beide deze voorbeelden de regels voor alle gevallen kunnen afleiden, hoe sterk de tirailleurende troep en hoe groot het te dekken terrein ook moge wezen.

Eerste Artikel.

Verspreiden.

15) Een bataillon kan zich op twee wijzen verspreiden: *voorwaarts* en *uit de flank*.

16) Men ontwikkelt zich *voorwaarts*, wanneer het peloton achter de lijn staat die de tirailleurs moeten innemen, en *uit de flank*, wanneer het peloton zich reeds op de lijn bevindt.

17) Dewijl bij de bataillons-exercitie de benaming peloton in plaats van compagnie is aangenomen, wordt deze eerste benaming ook bij de tirailleurs behouden.

18) Wanneer een peloton zich *en tirailleur* moet oplossen, moet het te voren in 2 sectiën en 4 halve sectiën worden verdeeld; ieder van deze halve sectiën is weder in *groepen*, ieder van 4 man, die *camarades de combat* heeten, ingedeeld, welke manschappen elkander naauwkeurig moeten kennen. De pelotons-kommandant moet er zich wel van overtuigen, dat die rotten, welke het midden van de sectiën en halve sectiën vormen, juist bepaald zijn.

19) Een peloton kan zich van het regter vleugelrot, van het linker, van het middelste, of van ieder willekeurig rot af aan ontwikkelen, en op deze wijze met den grootst mogelijken spoed zijne krachten op het terrein brengen dat men hen wil doen bezetten.

20) Eene tirailleurlinie moet zooveel mogelijk gerigt zijn, doch daaraan mogen de voordeelen, die het terrein aanbiedt, niet worden opgeofferd.

21) De intervallen tusschen « de tirailleur-groepen, » regelen zich naar de uitgebreidheid van het terrein dat men dekken moet; men zal echter geen goed onderhouden vuur hebben, wanneer de « groepen van vieren, » meer dan 40 passen uit elkander staan. De afstand tusschen de enkele manschappen van een groep zal gewoonlijk 5 pas bedragen.

22) De ruimte, die moet worden ingenomen om een bataillon te dekken, is gelijk aan de frontlengte van het bataillon en de helft der intervallen, welke het van de regts en links nevenstaande bataillons afscheiden. Wanneer het front eener linie, wier vleugel onaangeleund is, door tirailleurs moet worden gedekt, zal men, indien er namelijk geene

(1) Met deploijeren wordt hier bedoeld « uitzwermen, » « oplossen. »

afzonderlijke tirailleur-afdeelingen op de flanken ontwikkeld worden, de tirailleurlinie eene grootere uitbreiding moeten geven dan de frontlengte der linie bedraagt, opdat men de bewegingen zou kunnen tegenwerken die de vijandelijke tirailleurs op de flanken zouden kunnen ondernemen.

Voorwaarts verspreiden.

23) Wanneer van een peloton, hetzij op de plaats stilstaande, hetzij in marsch, de eerste sectie op het linker vleugelrot moet uitzwermen, en de tweede sectie en reserve moet blijven, kommandeert de kapitein: 1) *Première section en tirailleurs*, 2) *Sur la file de gauche à vingt pas*, 3) **MARCHE!** (ou: *Pas gymnastique = MARCHE!*)

24) Op het eerste kommando begeven zich de sous-lieutenant en de sergeant-majoor schielijk achter het midden van hunne halve sectiën; de sous-lieutenant regts, de sergeant-majoor links; de sergeant-majoor stelt zich een pas voor het midden van de eerste sectie en neemt plaats in het eerste gelid tusschen de twee halve sectiën, zoodra de beweging begint; de vierde sergeant plaatst zich links naast den linker vleugelman van het eerste gelid, zoodra hij door kan komen. De kapitein geeft aan dezen sergeant het punt aan, waarop hij zich moet begeven. — De luitenant plaatst zich voor het midden der tweede sectie en kommandeert: *Seconde section en arrière = MARCHE!* waarop deze sectie zóóver achterwaarts marcheert, dat zij de flank der eerste sectie drie passen demaskeert, en houdt dan halt. De tweede sergeant plaatst zich op den linker, de derde op den regter vleugel, de fourier in het opsluitend gelid achter het midden der sectie.

25) Op het kommando: «**MARSCH!**» gaat de «groep» van den linker vleugel, geleid door den vierden sergeant, op het aangewezen punt af; de andere groepen gaan, den linker schouder sterk voorbrengende, met den *pas gymnastique* in eene schuinsche directie vooruit, om den voorgeschreven afstand van 20 passen (groep van groep) regts te winnen. Zoodra de tweede groep van den linker vleugel zich op dezelfde hoogte en 20 passen van de eerste bevindt, rigt zij zich naar deze wat de snelheid van pas en de directie aangaat, en houdt zich altijd met haar gerigt en op 20 passen afstand. De volgende groepen handelen op dezelfde wijze en rukken bij opvolging in de linie in. De regter guide komt met de laatste groep in het alignement.

26) Zoodra de guide van den linker vleugel op het punt aangekomen is, waaraan deze vleugel zich moet aanleunen, laat de kapitein de tirailleurs halt houden, de groepen los-

sen zich zoodanig op, dat de manschappen 5 passen onderlinge distantie hebben, en wel zoo, dat de man van het even rot van het eerste gelid staan blijft, en zijn achterman 5 passen links van hem gaat, terwijl de man van het oneven rot van het tweede gelid, zich 5 passen regts van hem plaatst, en diens voorman nog 5 passen verder gaat, door welke wijze van ontwikkeling alzoo ieder man van het eerste gelid, zijn achterman uit het tweede gelid 5 passen van zich heeft. Wanneer enkele groepen, op het kommando: *halt!* nog niet in de linie mogten zijn aangekomen, begeven zij er zich snel in, en handelen dan als zooeven is voorgeschreven.

27) Zoodra de linie geformeerd is, begeven zich de onderofficieren, die op de vleugels en voor het midden der sectie staan, 10 passen achter de linie, en wel respectievelijk achter den regter- en linker vleugelman en achter het midden. De kommandanten der halve sectiën herstellen spoedig de hier of daar voorgekomene onregelmatigheden, en gaan dan tot op 25 of 30 passen achter hunne afdeelingen terug; ieder van hen heeft 2 jagers, die uit de reserve genomen zijn, en eenen hoornblazer bij zich, die de signalen moet herhalen welke de kapitein laat blazen.

28) De tirailleurs moeten op het zorgvuldigste er aan gewend worden, om zich spoedig ieder terreingedeelte, dat dekking aanbiedt, ten nutte te maken. Ontbreken er dekkende voorwerpen, dan leggen zij zich plat op den grond neder (*à platventre*), om zoo tegen 's vijands vuur beveiligd te zijn. De naauwkeurigheid der rigting in het groot, moet aan dit gewichtig voordeel (het dekken) worden opgeofferd.

29) Op het oogenblik dat de eerste sectie uitzwermt, doet de luitenant der tweede sectie regts-om-keert maken, en geleidt haar langs den kortsten weg en op de spoedigste wijze, 150 passen achter het midden van de tirailleurlinie terug, en onderhoudt altijd dezen afstand, indien hem namelijk geene nadere bevelen worden gegeven.

30) De reserve moet zich naar de beweging van de linie rigten. Deze regel geldt altijd.

31) De manschappen hebben, zoowel in de tirailleurlinie als in de reserve, de sabel in de scheede; moet hij op de tromp worden geplaatst, dan volgt daartoe een bijzonder signaal.

32) De kapitein leidt de bewegingen in het geheel, en begeeft zich tot dat einde omtrent 80 passen achter het midden der tirailleurlinie, waar hij een hoornblazer en 4 man uit de reserve (1) bij zich heeft.

(1) Voor persoonlijke bescherming. Daarvoor dienen ook de 2 man, welke iedere halve sectie-kommandant van de tirailleursectie bij zich heeft.

33) Wil men op het regter vleugelrot of op het midden deploijeren, dan wordt in het kommando n°. 2, in plaats van *gauche*, *droite* of *centre*, gekommandeerd.

34) Het uitzwermen van den regter vleugel, of van het midden af aan, geschiedt naar de voorgaande grondbegin-selen. Moet er uit het midden uitgezwermd worden, dan wordt dit midden door de eerste «groep» van de tweede halve sectie aangegeven, en de vijfde sergeant, die op den regter vleugel dezer groep geplaatst is, dient de sectie ge- durende de ontwikkeling tot guide.

35) De «*camarades de combat*» ontwikkelen zich altijd op den man van het eerste gelid van het even rot (zie bo- ven n°. 26).

36) Wanneer het peloton zich zoo dicht vóór eenen troep die het dekken moet, en *tirailleur* moet uitzwermen, dat het onnoodig is eene bijzondere reserve te formeren, dan ge- schiedt het uitzwermen naar de voorgaande regels. De ser- geant-majoor kommandeert dan de vierde en een daartoe benoemd onder-officier de tweede halve sectie; de vijfde ser- geant is «guide du centre;» de onder-officiëren uit het op- sluitend gelid blijven 10 passen achter de plaatsen terug, die zij in de linie innemen; de luitenant en de sous-lieu- tenant hebben ieder een hoornist bij zich, dé beide ande- ren blijven bij den kapitein.

Uit de flank deploijeren.

37) Wanneer het peloton op de plaats stilstaat, en de ka- pitein wil, met achterlating van de eerste sectie als reserve, uit de regter flank doen uitzwermen, dan kommandeert hij:

1) *Deuxième section en tirailleur*. 2) *Par le flanc droit à vingt pas*. 3) *MARCHE! (ou pas gymnastique = MARCHE!)*

38) Op het eerste kommando begeven zich de luitenant en de sergeant-majoor schielijk 2 passen achter het midden hunner halve sectiën, de eene regts, de andere links; de vijfde sergeant stelt zich een pas voor het midden der tweede sectie; de derde sergeant plaatst zich, zoodra hij kan door- komen, naast haren regter vleugel. De kapitein geeft dezen sergeant het punt van directie aan. De kommandant der eerste sectie handelt eveneens, als voor dien der 2° in n°. 24 is voorgeschreven. De vierde sergeant plaatst zich op den linker vleugel der reserve; de eerste sergeant blijft op den regter vleugel en de fourier in het opsluitend gelid.

39) Op het tweede kommando begeven zich de luitenant en de sergeant-majoor schielijk 2 passen achter de linker vleugelgroepen van hunne halve sectiën.

40) Op het kommando *MARSCHE!* maakt de tweede sectie

regts-om en treedt aan. De linker vleugelgroep evenwel blijft dadelijk staan en ontwikkelt zich (regthoekig), zooda- nig dat het door hen te bezetten terrein vrij wordt, zich daarbij zoo gedragende als in n°. 26 is voorgeschreven. De eerste sergeant stelt zich op den linker vleugel van de regter vleugelgroep, om dien te geleiden; de voorlaatste groep houdt halt zoodra zij 20 passen afstands van de laat- ste (de linker vleugelgroep) gewonnen heeft; de overigen handelen op dezelfde wijze. Zoodra de groepen halt houden, maken zij front naar den vijand en ontwikkelen zich op dezelfde wijze als de linker vleugelgroep.

41) De luitenant en de sergeant-majoor gaan — ieder bij zijne halve sectie — de opvolgende ontwikkeling der groepen na, zich altijd ter hoogte van de groep houdende, die op het punt is zich te ontwikkelen, Zij herstellen de gedane fouten en zoeken ze voor te komen, door eene onophoudelijke opmerkzaamheid te wijden aan de afstanden die iedere groep te doorloopen heeft. Zoodra de ontwikkeling volbragt is, begeven zij zich 30 pas achter het midden hunner halve sectiën, zooals vroeger reeds is gezegd geworden. Eveneens begeven zich de onder-officiëren op hunne boven reeds aan- gewezenen plaatsen.

42) Op hetzelfde oogenblik dat de 2° sectie zich oplost, laat de kommandant der 1° sectie haar regts-om-keert ma- ken en voert haar op de plaats in n°. 29 aangewezen.

43) Het uitzwermen uit de linker flank, geschiedt naar dezelfde grondbegin-selen; het woord «*droit*» in kommando n°. 2, wordt door «*gauche*» vervangen.

44) Wil de kapitein het peloton op het midden van een der beide sectiën doen uitzwermen, dan kommandeert hij: 1) *Deuxième section en tirailleurs*. 2) *Par le flanc droit et le flanc gauche à vingt pas*. 3) *MARCHE (ou pas gymnastique = MARCHE!)*

45) Op het 1° kommando verrigten de officieren en on- der-officiëren hetgeen in n°. 38 is voorgeschreven.

46) Op het tweede kommando begeeft zich de luitenant achter de linker vleugelgroep zijner halve sectie, de ser- geant-majoor achter de regter vleugelgroep der zijne.

47) Op het kommando *MARSCHE!* maakt de halve sectie van den regter vleugel regts, en die van den linker vleugel links-om, de regter vleugelgroep van den laatsten evenwel blijft staan. Daarop stellen zich de twee halve sectiën in tegenovergestelde rigtingen in marsch; de vierde sergeant plaatst zich op den regter vleugel om dien te geleiden, de tweede op den linker vleugel. De groepen die onmiddellijk op de staan blijvende groep volgen, houden halt, zoodra

zij op 20 passen afstands gekomen zijn; de overige groepen doen hetzelfde ten opzichte van hunne voorgaande groepen. Iedere groep lost zich opvolgens n°. 40.

48) De luitenant en de sergeant-majoor leiden de beweging, zich altijd bij de groep ophoudende, die op het punt is van halt te maken.

49) De kapitein kan overigens de ontwikkeling ook op iedere andere willekeurige groep doen uitvoeren. In dat geval plaatst zich de onder-officier, die bestemd is het midden in te nemen, bij de genoemde groep, en dan volgt de ontwikkeling volgens de voorgeschrevene grondbeginselen.

50) Wanneer de geheele kompagnie opgelost moet worden, dan wordt daarbij eveneens gehandeld als bij enkele sectiën.

De Intervallen vergrooten.

51) Deze beweging, welke gebruikt wordt om eene tirailleurlinie eene grootere uitbreiding te geven, wordt uitgevoerd volgens de grondbeginselen van de ontwikkeling.

52) Wanneer men veronderstelt dat de tirailleurlinie op de plaats stil staat, en de kapitein haar links eene grootere uitbreiding wil geven, dan kommandeert hij: 1) *Par le flanc gauche (à tant de pas)*. 2) *Ouvrez les intervalles*. 3) *MARCHE!* (*ou pas gymnastique = MARCHE!*)

53) Op het kommando *MARCHE!* blijft de regter vleugelgroep staan; de anderen maken links-om en openen hare intervallen tot op de bevolen uitbreiding, n°. 40.

54) De manschappen van een en dezelfde groep, behouden onderling altijd eenen afstand van 5 pas, en de intervallen worden alleen daardoor vergroot, dat de regter vleugelgroep van den links gaanden troep, den bevolen grooteren afstand neemt van den linker vleugelgroep van de staan blijvende groep.

55) Wanneer de linie in front marcheert, kommandeert de kapitein, om haar rechts uit te breiden: 1) *Sur la file de gauche (à tant de pas) ouvrez les intervalles*. 2) *MARCHE!* (*ou pas gymnastique = MARCHE!*)

56) De linker vleugelgroep, door den guide geleid, blijft in marsch en in de voorgeschrevene directie; alle anderen brengen den linker schouder voor (makende half rechts-om), nemen den pas gymnastique aan en vergrooten de intervallen op het bepaald getal passen, op de wijze als in n°. 25 en 54 is voorgeschreven.

57) Wanneer de intervallen uit het midden vergroot moeten worden, zoo geschiedt dit naar dezelfde grondbeginselen.

58) Wanneer men, de intervallen vergrootende, het voor-

nemen heeft, in de linie, welke door twee pelotons bezet is, slechts een peloton te houden, dan trekken de manschappen van het achteruitgaande peloton langzamerhand terug, en verzamelen zich, naarmate hunne verlatene plaatsen door manschappen van het staan blijvende peloton ingenomen worden.

De Intervallen verkleinen.

59) De beweging geschiedt even als de voorgaande, naar de grondbeginselen van het deployment.

60) Wanneer de linie stil staat en de kapitein wil haar naar de linker zijde digter bijeen trekken, dan kommandeert hij: 1) *Par le flanc gauche (à tant de pas) resserrez les intervalles*. 2) *MARCHE!* (*ou pas gymnastique = MARCHE!*)

61) Op het kommando *MARCHE!* blijven de manschappen van de linker vleugelgroep staan; de andere groepen maken links uit de flank, schuiven zoover naar de staan blijvende groep als het kommando zegt, en maken dan weder achtereenvolgens front naar den vijand.

62) Wanneer de linie daarentegen avanceert, kommandeert de kapitein: 1) *Sur la file de gauche (à tant de pas) resserrez les intervalles*. 2) *MARCHE!* (*ou pas gymnastique = MARCHE!*)

63) De linker vleugelgroep, door den guide geleid, gaat in de haar aangegevene directie voort; de andere groepen sluiten, door den schuinsen marsch, half links op den voorgeschreven afstand naar den linker vleugel aan, en gaan dan weder regtuit.

64) Volgens dezelfde grondbeginselen worden de intervallen naar den regter vleugel of naar het midden verkleind.

65) Wanneer men de intervallen wil verkleinen, om de tirailleurlinie te versterken en twee pelotons te gebruiken tot dekking van een terrein, waar er vroeger maar een was opgelost, dan zwermt het nieuwe peloton uit, rukt tot op 20 passen achter de linie, welke het moet innemen, en stelt zich daarin op, naar gelang de plaatsen vrij komen door het rechts en links schuiven der eerste linie. De reserves der beide pelotons vereenigen zich achter het midden der linie.

Aflossing van een en tirailleurs opgelost peloton.

66) Wanneer een *en tirailleurs* opgelost peloton moet worden opgelost, dan wordt de kapitein daarvan verwittigd, die het op zijne beurt terstond aan den luitenant en den sous-luitenant bekend maakt.

67) Het tot de aflossing bestemd peloton, lost zich op en rukt tot op 20 passen achter de af te lossene linie.

68) Op dezen afstand aangekomen zijnde, gaan de manschappen van het nieuwe peloton, op de kommando's van hunnen pelotons-kommandant, door de voorste linie heen en houden halt, wanneer zij die linie eenige passen doorgetrokken zijn. Zoodra de nieuwe linie is opgesteld, trekt het vorige peloton op zijne reserve terug; de manschappen mogen zich evenwel niet tot groepen van vieren zamensluiten, voor dat zij aan het vijandelijk vuur onttrokken zijn.

69) Wanneer tirailleurs, welke in den terugtogt zijn, moeten worden afgelost, dan zwermt het peloton, dat tot de aflossing bestemd is, op eene vleugelgroep regts of links uit, zooals in n°. 37 enz. is voorgeschreven. De tirailleurs van het af te lossen peloton zetten den terugtogt in orde voort, en verzamelen zich bij hunne reserve, zoodra zij de nieuwe linie zijn doorgetrokken.

Tweede Artikel.

VAN DEN MARSCH.

Avanceren en Retireren.

70) Wanneer eene *en tirailleurs* ontwikkelde sectie of een peloton *en front* marcheert, hebben zij gewoonlijk den guide in het midden, en hieromtrent wordt niets bijzonders gewaarschuwd; wil men evenwel den guide op den regter of linker vleugel hebben, dan volgt op het kommando *voorwaarts (en avant)*, ook nog het kommando *guide regts of links!*

71) Wanneer eene tirailleurlinie avanceren moet, kommandeert de kapitein: 1) *En avant.* 2) *MARCHE (ou pas gymnastique = MARCHE!)*

72) Dit kommando wordt zoo spoedig mogelijk door de kommandanten der halve sectien, en, zoo noodig, ook door de onder-officieren herhaald. Deze regel geldt ook voor den flankenmarsch.

73) Op het eerste kommando begeven zich de drie onder-officieren der beide vleugels en uit het midden, ten spoedigste op hunne aangewezen plaatsen.

74) Op het kommando *Marche!* treedt de linie aan. De guide van den vleugel, welke de directie aangeeft, gaat nauwkeurig op het hem aangewezen directiepunt af; de tirailleurs rigten zich naar hem en nemen van hem af hunne distantien.

75) De kommandanten der halve sectiën leiden hunne bewegingen en houden zich gewoonlijk achter het midden hunner halve sectien op.

76) De kapitein leidt de beweging van het geheel.

77) Wanneer de tirailleurs halt moeten maken, geschiedt dit op het kommando «*Halte!*» van den kapitein.

78) Op dit, door de kommandanten der verschillende af-

deelingen, levendig herhaald kommando, houdt de linie halt. De kommandanten der halve sectien herstellen, zoo het noodig is, schielijk de rigting en de intervallen, overtuigen zich dat hunne manschappen goed gedekt (*embusqués*) zijn en nemen daarop schielijk hunne voorgeschrevene plaatsen (*places de bataille*) in; de drie onder-officieren eveneens.

79) Wanneer de linie terug moet trekken, kommandeert de kapitein: 1) *En retraite.* 2) *MARCHE (ou pas gymnastique = MARCHE!)*

80) Op het eerste kommando begeven zich de drie onder-officieren, even als in n°. 73, op hunne plaatsen.

81) Op het kommando *MARCHE!* maakt alles regts-om-keert, treedt aan, en gedraagt zich zooals in n°. 74 is voorgeschreven.

82) De officieren en onder-officieren moeten zorgvuldig voor het bewaren der orde waken.

83) Wanneer de terugtrekkende linie halt moet houden, dan kommandeert de kapitein *halte!*

84) Op dit kommando blijft alles staan en maakt dadelijk weder front naar den vijand.

85) De beide halve sectie-kommandanten gedragen zich zooals in n°. 78 is voorgeschreven.

Verandering van directie.

86) Wanneer de tirailleurlinie regts moet zwenken, dan wordt gekommandeerd: 1) *Changement de direction à droite.* 2) *MARCHE (ou pas gymnastique = MARCHE!)*

87) Op dit kommando treedt alles met den gezwinden pas of wel met den *pas gymnastique* aan, met uitzondering van den regter guide, die langzaam op de plaats vooruitgaat en zich regtsom wendt; de linker guide marcheert vrij door, en beschrijft zijnen boog, nu en dan de oogen slaande op de linie en op het terrein dat hij doorloopen moet. De guide van het midden beschrijft op dezelfde wijze eenen boog, regelt zijnen pas naar die van den linker guide, en zorgt dat hij voor zijn persoon noch te ver vooruit komt, noch te ver achter blijft.

88) De tirailleurs regelen de lengte van hunnen pas, naar den afstand waarop zij zich van den omzwenkenden vleugel bevinden; ook behouden zij nauwkeurig de voorgeschrevene afstanden.

89) De rigting en de afstand worden naar het midden genomen.

90) Wanneer de linie weder regtuit moet marcheren, wordt gekommandeerd: 1) *En avant.* 2) *MARCHE!*

91) Op dit kommando houdt de zwenking op, alles gaat regtuit; de guide in het midden neemt nauwkeurig een punt in 't oog om zich daarop aan te begeven.

92) Wanneer er, in plaats van den marsch regtuit, halt moet worden gemaakt, dan kommandeert de kapitein: *Halte!*

93) Op dit kommando houdt alles halt.

94) De verandering van directie links, geschiedt naar dezelfde grondregels.

95) Eene retirerende linie zwenkt op dezelfde wijze en op dezelfde kommando's als eene avancerende; op het kommando *halt!* maakt alles dadelijk weder front naar den vijand.

Flankenmarsch.

96) Wanneer de kapitein zijne tirailleurlinie naar een der flanken wil doen afmarcheren, dan kommandeert hij, wanneer het naar de regter flank geschieden moet: 1) *A droite.* 2) *MARCHE (ou pas gymnastique = MARCHE!)*

97) Op het eerste kommando treden de drie onder-officieren (*guides*) in de linie.

98) Op het kommando *Marche!* maken de tirailleurs regtsom en treden aan. De guide van den regter vleugel plaatst zich naast den regter vleugelman, om hem te geleiden en rigt zich naauwkeurig op het hem aangewezen punt. Alle overige manschappen volgen naauwkeurig op dezelfde lijn, achter elkander en met naauwkeurige inachtneming van de voorgeschreven distantien.

99) Eene beweging naar de linker zijde (door links-om te maken) wordt op dezelfde wijze uitgevoerd; in plaats van *droite*, wordt gekommandeerd *gauche*, en de linker guide geleidt den linker vleugelman naast wien hij zich plaatst.

100) Wanneer de uit de flank afmarcherende linie halt moet houden, geschiedt zulks op het kommando: *halte!*

101) Op dit kommando blijft alles staan en maakt dadelijk weder front naar den vijand. De officieren en onder-officieren gedragen zich volgens n°. 78.

102) De reserve voert dezelfde bewegingen uit als de linie, van welke zij zich altijd 150 passen verwijderd houdt, terwijl zij altijd gereed moet zijn hare operatiën te ondersteunen.

103) Wanneer zij zich voorwaarts moet begeven, kommandeert haar kommandant: 1) *Section en avant.* 2) *Guide à gauche.* 3) *MARCHE!* Wanneer zij moet retireren, dan kommandeert hij: 1) *En retraite.* 2) *MARCHE!* 3) *Guide à droite.* Op het kommando *halt!* maakt zij dadelijk front naar den vijand en blijft staan.

104) Men moet den tirailleurs de beteekenis der signalen en kommando's, als *à droite*, *à gauche*, *en avant* en *en retraite*, naauwkeurig inprenten, en het hun begrijpelijk trachten te maken, dat onder regts of links altijd verstaan wordt de regter of linker zijde van het peloton, wanneer het front

naar den vijand staat, even als: *en avant*, altijd naar den vijand, en *en retraite*, van den vijand af, beteekent.

Derde Artikel.

Van het Vuren.

105) Het vuren kan op de plaats stilstaande en onder den marsch geschieden.

Vuren op de plaats.

106) Wanneer op de plaats gevuurd moet worden, kommandeert de kapitein: *Commencez le feu!*

107) Op dit schielijk herhaalde kommando, schieten de manschappen van het eerste gelid eerst, laden daarop schielijk en houden zich voor een volgend schot gereed. Gedurende dezen tijd maken die van het tweede gelid vaardig en schieten, zoodra hunne voorlieden geladen hebben, waarop zij weder laden. Op deze wijze wisselen de manschappen van beide gelederen elkander af, zoodat, wanneer de een schiet, de ander altijd geladen heeft.

108) De manschappen moeten met de grootste naauwkeurigheid mikken en bedaard blijven; ook moeten zij zooveel mogelijk den afstand juist zoeken te bepalen, die hen van den vijand scheidt, welken zij willen treffen, opdat zij juist schieten.

109) Hun moet worden aanbevolen, dat zij bij het laden niet onbeweeglijk op eene en dezelfde plaats blijven staan, in zoo verre zij zich niet achter een of ander dekkend voorwerp bevinden.

Vuren onder den marsch.

110) Ook hiertoe wordt gekommandeerd: *Commencez le feu!*

111) Op dit kommando blijven, wanneer de linie avanceert, de manschappen uit het 1e gelid staan, vuren, blijven staan, laden en begeven zich dan weder op hunne plaatsen; de manschappen uit het tweede gelid blijven bedaard vooruitgaan, houden halt wanneer zij 8 à 10 pas de staan geblevenen vooruit zijn, maken vaardig en vuren zoodra de anderen geladen hebben. Op deze wijze wordt het vuur afwisselend voortgezet; de manschappen moeten zorgen niet uit elkander te gaan en zooveel mogelijk de rigting te behouden.

112) Wanneer de linie retireert, blijven, op het kommando: *Commencez le feu!* eveneens de manschappen van het eerste gelid staan, maken front naar den vijand, vuren en loopen daarop snel terug. De manschappen van het tweede gelid blijven in den terugtogt, maken evenwel 8 à 10 passen achter de staan geblevenen, halt, front en vaardig, en vu-

ren, zoodra deze hen voorbij zijn en weder geladen hebben. Na gevuurd te hebben, gaan zij snel tot op 8 à 10 pas achteruit, houden halt, maken front, laden en maken vaardig als de vorigen, en zoo bij afwisseling.

113) Wanneer het peloton uit de flank, b. v. uit de rechter flank marcheert, dan gaan, op het kommando: *Commencez le feu!* de manschappen van het 1e gelid dadelijk een pas links (dus naar de zijde van den vijand) buiten de linie uit, maken halt en vuren. Die van het tweede gelid blijven in marsch. Zoodra de man van het eerste gelid gevuurd heeft, treedt hij weder in de linie terug, gaat achter zijnen achterman om, en laadt zijn geweer onder het gaan. Zoodra hij daarmede gedaan heeft, treedt de achterman een pas links uit, houdt halt, vuurt, treedt weder in de linie, volgt zijnen voorman en laadt onder het gaan; daarop deze weder eveneens, en zoo gaat het afwisselend voort. Wanneer bij het ophouden van het vuur, ieder niet op zijne oorspronkelijke plaats is, dan wordt deze weder ingenomen.

114) Wanneer uit de linker flank wordt gemarcheerd, dan vuren de manschappen van het tweede gelid eerst, een pas rechts uittredende. Anders is alles aan het vorige gelijk.

115) Het kan voorkomen, dat het noodig is met eene vurende linie verscheidene bewegingen uit te voeren; daarbij moeten de volgende regelen in acht genomen worden:

116) Veronderstellende, dat de linie op de plaats stilstaande, of gedurende eenen marsch uit de flank vuurt, en avanceren moet, dan moet, op het kommando: *En avant = MARCHÉ!* de man, die juist geladen heeft, om het even tot welk gelid hij behoort, eerst vooruitgaan; de andere daarentegen, die juist gevuurd heeft, zal halt houden, op de plaats laden, en dan eerst vooruitgaan, om op zijne beurt te vuren, zoodra de eerste gevuurd en weder geladen heeft. Verder wordt er gehandeld zooals in n°. 111 voorgeschreven is.

117) Staat daarentegen eene linie stil op de plaats, of avanceert zij of beweegt zij zich uit de flank, zoo blijft op het kommando: *En retraite = MARCHÉ!* de man, die geladen heeft, staan, houdt het front naar den vijand en vuurt; de andere gaat snel terug, laadt en gedraagt zich dan verder met den eersten als in n°. 112 voorgeschreven is.

118) en 119) Wanneer eene linie op de plaats stilstaat, avanceert of retireert, en naar eene der flanken marcheren moet, dan zal, op het kommando: *à droite (à gauche) MARCHÉ!* de man wiens geweer geladen is, met het front naar den vijand, een pas uit de linie treden en dan vuren; de man, daarentegen, die gevuurd heeft, moet de wen-

ding maken naar die zijde, waarheen gemarcheerd wordt, en in het nieuwe alignement ladende vooruitgaan, tot de man, die tot vuren uitgetreden is, weder ingetreden en achter hem is, om op zijne beurt te laden, waarop de beurt tot uittreden en vuren aan hem komt, en zoo afwisselend voort, zooals in n°. 113 is voorgeschreven.

Wat met betrekking tot het vuren in acht te nemen is.

120) De tirailleurs moeten er aan gewoon zijn hunne wapens gaande te laden, maar hun moet voorgeschreven worden, dat het afbijten der patroon en het in den loop storten stilstaande moet geschieden, waartoe zij alzoo halt moeten maken.

121) Ook moeten zij er in geoefend worden, knielende, liggende, zittende en ineengedoken (*accroupi*) te vuren, waarbij het hun vergund is de handgrepen zoo uit te voeren als het hun het gemakkelijkste valt.

122) De manschappen mogen ook nooit allen te gelijk vuren; er moet streng worden toegezien, dat van ieder rot altijd een man geladen heeft, als de ander vuurt.

123) Bij eenen terugtogt moet de officier, die de tirailleurlinie kommandeert, alle terreinvoordeelen en hindernissen zich ten nutte maken, om den vijand zoolang mogelijk op te houden.

124) Wanneer het vuur ophouden moet, laat de kapitein het daartoe bepaalde signaal blazen, en moeten de manschappen het vuur dadelijk eindigen; die, welke juist gevuurd hebben, laden weder. Is de linie juist in marsch, dan blijft de man die vooruit is, staan, tot hij met zijne nevenlieden weder op dezelfde hoogte is, waarop hij met hen den marsch voortzet.

125) Wanneer de linie in het avanceren vuurt en halt gekommandeerd wordt, dan regelt zij zich naar die manschappen die vooruit zijn; bij den terugtogt, daarentegen, naar diegenen, welke achter zijn; alzoo in beide gevallen naar die, welke het dichtst bij den vijand zijn.

126) De officieren kunnen niet zorgvuldig genoeg zijn in het gadeslaan van de tirailleurs; zij mogen zich daarom met niets inlaten wat dit doel in den weg zou staan, dus ook niet zelve schieten, noch met de buks, noch met het jagtgeweer. Bij het vuren zorgen zij, zoowel als de onderofficieren, voor orde en stilte; zij waken er voor, dat de manschappen zich niet op eene ondoelmatige wijze verstrooijen; zij bevelen hen vooral bedaardheid en koelbloedigheid aan, en dat zij niet schieten voor dat zij het doel duidelijk

zien en bereiken kunnen. De tirailleurs moeten elke voorhanden zijnde terreinhindernis zich ten nutte maken, om zich voor den vijand te verbergen en voor zijne schoten zich te dekken. Daardoor kunnen, wanneer verscheidene manschappen zich van hetzelfde voorwerp bedienen, hier en daar de intervallen verloren gaan; doch slechts dáárvor moet gezorgd worden, dat, zoodra dit voorwerp verlaten wordt, alles weder op de juiste plaats in de linie terugkeert en deze weder hersteld wordt, opdat de *en groupe* te zamen gekomen manschappen den vijand tot geen bijzonder doel dienen zouden. Aan de beste schutters moet worden aanbevolen, de kommanderende vijandelijke officieren, bijzonder tot doel te nemen, daar de dood van zoodanigen officier gemakkelijk wanorde in de gelederen van den vijand kan doen ontstaan.

Vierde Artikel.

Formatie der kolonne.

127) Een *en tirailleur* opgelost peloton verzamelt zich om eenen vijand tegenstand te kunnen bieden. Alle verzamelingen geschieden in den looppas en met op den loop geplaatste sabel. Deze wordt er opgezet op het signaal van verzamelen, zonder bijzonder kommando.

128) Op verschillende wijzen kan verzameld worden; de kommandant der linie, zal de wijze hoedanig, altijd van de omstandigheden doen afhangen.

129) Wanneer de linie, hetzij in marsch of op de plaats stilstaande, slechts door tirillerende ruiters wordt veront-rust, dan is het niet noodig de tirailleurs bij de reserven zamen te trekken; de kapitein kan evenwel de sabel doen opzetten. Wanneer deze ruiters voortgaan de tirailleurs aan te vallen, laat de kapitein het signaal *verzamen met vieren* (*ralliement par quatre*) blazen. Daarop houdt de linie halt (ingeval zij zich in marsch bevindt), en de vier man van iedere groep voeren dit ralliement op de volgende wijze uit: De man van het eerste gelid van het even rot, neemt de positie van verdediging tegen de kavallerie aan (*garde contre la cavalerie*), door het gewigt des ligchaams op den regter voet te doen dragen en den linker iets vooruit te brengen; de man van het tweede gelid van het oneven rot, neemt dezelfde positie aan, doch met het front naar de tegenovergestelde zijde, rug aan rug met den vorigen en plaatst zijnen regter voet 33 centimeters (omtrent een voet) van den zijnen; de man van het eerste gelid van het oneven rot en die van het tweede gelid van het even rot, plaatsen zich evenzoo rug aan rug, tusschen de beide anderen, zoodat hunne vier regter voeten elkander aanraken, een klein

vierkant vormen en elkander wederkeerig ondersteunen. Deze vier gevechtskameraden (*camarades de combat*) hebben het geweer vaardig en den haan gespannen, zij vuren naarmate zij ieder in hunne stelling daartoe de gelegenheid vinden, en laden zonder de plaatsing hunner voeten te veranderen.

130) Wanneer deze kleine quarrés den kapitein te zwak toe mogten schijnen, en hij evenwel de ingenomen positie mogt willen behouden, dan zal hij, in plaats van deze formatie, de tirailleurs op het midden van hunne halve sectiën doen verzamelen, en te dien einde kommanderen: *Ralliement sur les centres.*

131) Op dit kommando gaan de kommandanten der halve sectiën schielijk naar de middelste groep (*groupe du centre*) van hunne halve sectiën, of naar eene andere groep van het midden, indien deze beter geposteerd of gedekt staat dan gene; de tirailleurs van de bijbehorende halve sectiën verzamelen zich dadelijk loopende op deze groep, zonder inachtneming van nummers. De manschappen van deze tot grondslag genomen groep, vormen schielijk een klein carré, maken vaardig, doch houden de buksen zoo, dat de opgeplaatste bajonet naar boven gerigt is (*la baïonette en l'air*). De andere manschappen rangschikken zich zoodanig om dezen eersten kern (*autour de ce premier noyau*), dat zij er eenen cirkel omheen vormen. Nadat de formatie geëindigd is, velt alles het geweer, vuurt, laadt, zonder den voet te verzetten, en verdedigt zich zoo goed mogelijk.

132) De kapitein snelt met de bij hem zijnde bedekking (zie n°. 32) naar die van de beide groepen, waar zijne tegenwoordigheid het meeste noodig schijnt te zijn.

133) De officieren en onder-officieren zorgen er voor, dat de tirailleurs in zoodanige massa's geplaatst, spaarzaam met hun vuur omgaan, niet allen te gelijk vuren en slechts daarheen, waar zij van eene goede uitwerking verzekerd zijn.

(Het vervolg en slot hierna.)

Militärische Briefe

FINES

VERSTORBENEN

AN

SEINE NOG LEBENDEN FREUNDE.

NEGENTIENDE BRIEF.

Olympus, den 23sten December 1838.

Begrijpen en begrepen worden. — Het oordeel naar de uitkomst. — Karakter en denkwijze van KAREL XII, Koning van Zweden; verkeerde beoordeeling zijner krijgsondernemingen. — Koning AUGUSTUS en de Polen. — Oorzaken van den oorlog tusschen beide vorsten. — Deszelfs karakter en eerste gevolgen. — Iets vreemds. — Langzaamheid der strategische verkenningen in groote weinig bevolkte vlakten.

Gij kunt nauwelijks gelooven, hoe groot mijne vreugde was, toen ik eergisteren morgen, bij de eerste stralen der morgenzon, een blad royaal folio formaat, met uw schrift bedekt, op mijne schrijftafel zag. Uwe eerste proef is niet kwaad uitgevallen, mijn vriend; doch gij schijnt het midden der maanschijf niet juist getroffen te hebben, daar ik verscheidene mijner mededeelingen scheef opgevat vond. Neem echter maar geduld; met der tijd zult gij in de juiste rigting veel meer zekerheid bekomen.

Begrijpen en begrepen worden zijn twee verschijnselen in de zedelijke wereld die niet menigvuldiger voorkomen dan regt schoone voorjaarsdagen aan de oevers van den Havel en de Spree. Zelfs de naauwste vrienden verstaan elkander somwijlen niet juist, des te minder veelal personen die elkander geheel vreemd zijn. Het wederzijdsch verstaan bestaat in het geestelijk onderling erkennen der gedachten, en in de sympathie der gevoelens in al derzelver betrekkingen tot het onderwerp. De sympathie van geest en gemoed der personen werkt daarop sterker dan het vermogen van onderkennen en gevoelen op zich-zelfen, 't welk ligt van de hoofdzak wordt afgeleid, of in zijne werking door nevenbeschouwingen gestoord. In den bangen tijd van 1807 tot 1812 verstonen elkander maar weinigen onder ons, hoeveel moeite de helderdenkendsten onder het volk zich ook gegeven hebben, om eene innigere verstandhouding daar te stellen. Een veelbeteekenende blik of handdruk, in de gewigtigste oogenblikken met u en onze wederzijdsche vrienden gewisseld, verving daarentegen dikwijls eene lange in woorden uitgedrukte gedachte. Dat was het vermogen der sympathie!

In het gewone leven, gelijk in de wetenschap, gaat het weinig beter, en ik wil u gaarne bekennen, dat de vrees van *niet wél begrepen te worden* eene hoofdoorzaak geweest is, waarom mijn letterkundige arbeid niet wel in 't licht kon verschijnen, zoolang ik nog op aarde rondwandelde. Men

zoekt de waarheid steeds op te sporen, om ze dáár waar het behoort te doen gelden; anders wordt de met moeite vergaarde schat een renteloos kapitaal. Intusschen is het schrandder noch doelmatig de lieden met harde woorden de waarheid te zeggen. Men moet hun dus eenen spiegel voorhouden, opdat zij in de eerste plaats zich-zelfen leeren kennen, en hun dan de bittere artsenij droppelsgewijze toedienen. Alleen hij die tegelijk den regten toon van het hart weet te treffen is zeker van den goeden uitslag; die uitsluitend tot het verstand wil spreken, mist het doel: «Hoofd en hart op de rechte plaats te hebben,» is een spreekwoord hetwelk een' veel dieperen zin moet toegekend worden dan men gewoonlijk doet.

Ik wil u echter hiermede, mijn waarde, geen verwijt doen wegens gebrek aan sympathie; de eenige verkeerde opvatting van mijnen jongsten brief, betreft bovendien slechts hetgeen ik u van CHARON en zijne *camera obscura* schreef, welker zamenstel u zeker raadselachtig moet gebleven zijn. Hare werking is met der daad verbazend, al kunt gij het ook niet begrijpen. Sedert mijn tweede zevenjarig tijdvak een aanvang genomen heeft, was ik meermalen bij den goeden oude, die steeds welwillender jegens mij wordt en mij reeds menig levensbeeld voor de oogen getooverd heeft.

KAREL XII bekleedt onder de groote regenten en veldheeren eene zeer waardige plaats, maar heeft zulks meer getoond door zijne gezindheden en daden, dan door de resultaten. Naardien nu niets gemakkelijker is en gereeder bij de hand ligt, dan om de doelmatigheid eener wijze van handelen *naar den uitslag* te beoordeelen, en KAREL's ondernemingen ongelukkig afliepen, zoo strijkt men onverbiddelijk het vonnis over hem, noemt hem eenen waanzinnigen, eenen avontuurlijken waaghals, en ontzegt hem alle eigenschappen van een groot regent en veldheer. De staatkundige taak van een' talentvollen regent is zelden zóó eenvoudig van aard dat zij voor den grooten hoop begrijpelijk kan gemaakt worden; zelfs kan zij na deszelfs dood niet grondig beredeneerd worden, omdat zij altijd een wezentlijk stuk van de buitenlandsche politiek des staats blijft; doch, het onderhavig geval maakt eene uitzondering.

Het duitsche rijk, reeds sedert eene eeuw tot eene staatkundige ledemaatspop gedaald, dat slechts van buiten eenig leven kon ingeblazen worden, had sedert lang niet meer krachtig deel genomen aan de groote wereldgebeurtenissen, toen KAREL XII den Zweedschen troon op een' leeftijd beklom, die thans niet eens voldoende geacht wordt ter bekleeding van den rang van luitenant. Zijn vader had hem eene deugdelijke, de zelfstandigheid vroegtijdig ontwikkelende opvoeding gegeven; zijne moeder had zijn hart gevormd, zonder zijne vastheid van wil, welke zich in vele kleine karaktertrekken beslissend openbaarde en in halstarrigheid scheen te willen ontaarden, die buigzaamheid te kunnen

geven, buiten wier hulp belangrijke oogmerken moeilijk zijn te bereiken. De nauwelijks zestienjarige Koning was aan een matig leven gewoon, zeer sterk van ligchaam, nog sterker in volharding, daarbij een allerstoutst ruiter; dat zijn eigenschappen, mijn vriend, die reeds op zich-zelf veel zeggen, maar nog meer, als zij bij een jeugdig Koning gepaard gaan met eene uitstekend zedelijke en verstandelijke beschaving.

Zweden behield toenmaals nog steeds een groot aanzien in Europa, versterkt door een staand leger van 80000 man, door eene voortreffelijke landmilitie en eene welvoorzien schatkist. Intusschen was er gebrek ontstaan aan kloeke veldheeren, en deze omstandigheid kan wel iets bijgedragen hebben tot de strategische misstappen waarvan KAREL niet geheel vrij te pleiten is. Daarentegen verdient loffelijke vermelding zijne zorgvuldigheid in de keus zijner vertrouwelingen, waaronder ik voornamelijk den kolonel ARWED HORN noem, bevelhebber der lijfwacht, een even dolle waaghals als de Koning, maar een zeer verstandig raadsman en later een zeer uitstekend generaal. Deze beminde zijnen jeugdigen monarch opregt, maar nog meer zijn vaderland, 't welk hij zelfs ten koste van de koninklijke belangen zocht te dienen.

De twee eerste regeringsjaren van KAREL verstreken in onschuldige genoegens, hetgeen zijne naburen verleidde om Zweden als een' gemakkelijken buit te beschouwen. Nauwelijks had echter de tot Koning van Polen gekozen keurvorst AUGUSTUS van Saksen eene poging gedaan om zich van Lijfland meester te maken, of het was met alle feesten in Zweden gedaan, KAREL gordde harnas en zwaard aan, werd soldaat in de ruimste beteekenis van dit veelzeggend woord; en is het ook tot zijn' dood gebleven. Aan de tot onderhandelen met AUGUSTUS geneigde senaat, gaf de jonge Koning het hooghartig antwoord: « Ik heb besloten nimmer een' *onregtvaardigen* oorlog te voeren, maar een' *regtvaardigen* ook slechts met den ondergang mijner vijanden te eindigen. » — Dat die toezegging niet in haar geheel vervuld geworden is, heeft minder aan KAREL's handelingen gelegen, dan aan de omstandigheden en staatkundige betrekkingen, welke hij natuurlijk niet in zijne magt had; hij-zelf bielde dit doel steeds voor oogen, en poogde het te bereiken, met inspanning van al de krachten waarover hij beschikken kon. Reeds dit geeft hem aanspraak op onze bewondering.

Gelijktijdig door den koning van Denemarken FREDERIK IV aangevallen, stelde KAREL zich het eerst tegen dezen te weer. Men eene sterke vloot verscheen hij voor Koppenhagen, bombardeerde deze hoofdstad, ontscheepte terstond de troepen, en dwong deze zijne tegenpartij, den 18^{den} Augustus 1700, tot eenen vrede, waarvan de voorwaarden voor een bewijs van groote gematigdheid kunnen gelden. — Van dezen kant gerustgesteld, keerde KAREL zich snel naar Lijfland, alwaar AUGUSTUS Riga belegerde, maar ijlings aftrok, zelfs vredes-

onderhandelingen aanknoopte, die zonder gevolg bleven, wijl KAREL, die zijn gegeven woord nimmer brak, de oprechtheid der gezindheid van AUGUSTUS niet kon vertrouwen. Gij moogt deze omstandigheid niet over het hoofd zien, mijn vriend; zij is van beslissend belang voor den ganschen volgenden oorlog.

Het berigt dat PETER I met 80000 man naar Narva marcheerde, werkte op eene eigenaardige wijze op den jongen held. Kort na zijne troonsbestijging had hij een buitengewoon gezantschap naar Moskau gezonden, hetwelk den keizer, onder andere geschenken, ook 300 ijzeren stukken geschut medebragt; een geschenk voor dezen van groote waarde. Dit geschenk, hetwelk de fransche gezant ten sterkste had ont-raden, was wel het duidelijkst bewijs van Zwedens vrede-lievende gezindheid; maar PETER poogde zijne magt tot elken prijs te vergrooten, en achtte weinig het eerlijk gemoed van zijnen jeugdigen nabuur. Wel beantwoordde hij diens vriendschapsverzekeringen, maar de oorlog volgde haar niet te min op den voet. KAREL de vorsten naar zijne eigene denkbeelden van regt en eer beoordeelende, en geen hunner tot zulk eene dubbelhartigheid in staat achtende, gevoelde zich door dit vijandelijk bezoek ten diepste gekrenkt, en hieruit ontstond die *onverzoenlijke haat* tegen den Czaar, welke een eigenaardig karakter aan dien oorlog gegeven heeft.

Het was echter de haat niet alléén, maar eene grootsche staatkundige meening van den staat der zaken, welke ten grondslag van den oorlog werd gelegd, en tot groote eer van den heldenkoning strekt. De geschiedenis van GUSTAAF ADOLF had hem getoond, dat men met schijnbaar geringe krachten groote staatkundige omkeeringen kan bewerken. Het was toenmaals nog levendig in de gedachten, dat er weinig aan gescheeld had, om van GUSTAAF ADOLF, de beheerscher van een arm, maar dapper volkje, den gebieders van geheel Duitschland te maken. Hoe gemakkelijk kon dus de veel magtiger, eergieriger en veroveringszuchtiger Czaar op de gedachte komen, om zijne magt naar het westen uit te breiden en Duitschland tot het schouwtooneel zijner krijgsbedrijven te maken. Het tijdstip was zoo ongunstig niet, daar de geheele westelijke helft van Europa, wegens den Spaanschen successie-oorlog, in een niet te overzien oorlog dreigde gewikkeld te worden, en het ontevreden Hongarije gemakkelijk in Ruslands belang kon worden getrokken. Men had van PETER I alles te duchten, en de bedriegelijke wijs, waarop hij de goede trouw van KAREL vergold, gaf dezen nagenoeg den maatstaf, wat hij van den Moskoviter te verwachten had.

Het vast besluit des jongen Konings was, om den aanval van den Czaar nadrukkelijk te beantwoorden. Met een schier voorbeeldeloos vertrouwen op de overwinning, trok hij dezen nieuwen magtigen vijand snel en stout te gemoet. Na de noodzakelijkste detacheringen, bleven hem nog slechts 5000

man infanterie, 3300 ruiters en 37 stukken geschut over, waarmede hij naar Narva rukte, alwaar PETER 80000 man met 173 stukken geschut vereenigd had. De vrees voor de Zweedsche wapenen was toenmaals nog zóó groot, dat de tienvoudige overmagt der Russen weinig waarborg voor de overwinning gaf, alhoewel zij twee engten (bij Pyhajokki en Simaleggi) bezet hielden, welke den toegang tot de sterk verschanste hoofdstelling volkomen afsneden. De kracht der russische verdediging werd echter door twee groote mislagen verzwakt; de eerste bestond in de afreize van den Czaar, naar gezegd wordt om de aankomst van achterwaarts staande troepen te bespoedigen; de tweede vloede voort uit de gebrekkige plaatsing der 6000 man, waarmede de generaal SCHEREMETOFF de engte bij Pyhajokki moest verdedigen. De laatstgenoemde had een gedeelte zijner ruiters voor de engte uitgezonden, ook de aldaar gelegen brug niet vernield; het gevolg daarvan was, dat de plotseling aanrukende Zweden te gelijk met de Russen over de brug drongen en eene krachtadige verdediging onmogelijk gemaakt werd. Twee dagen later viel KAREL de Russen in hunne verschansingen bij Narva aan (den 30 November 1700). De hertog VAN CROY voerde er het opperbevel over de Russen nadat de Czaar zich reeds verwijderd had; na het reeds geleden ongeluk, kon hij de algemeene moedeloosheid niet meester worden, en moest de strijdplaats aan de Zweedsche dapperheid overlaten, waarbij al het geschut en de legeretros verloren gingen. Het getal gevangenen was grooter dan het getal der overwinnaars; onder hen bevond zich ook de hertog VAN CROY, met 9 generaals en 10 oversten, die eervol behandeld werden, maar de manschap werd vrijgelaten, daar men geen levensmiddelen voor haar had.

Deze overwinning had wel geene zichtbare gevolgen, dewijl KAREL, aangezien het gering aantal zijner troepen, niet verder kon voortrukken; maar des te grooter was de morele indruk. De Zweedsche soldaten geloofden nu, onder hunnen heldhaftigen Koning, alles te kunnen wagen, en dit onwankelbaar vertrouwen is de grondslag geweest van latere feiten, die bijna aan het fabelachtige grenzen. Van nog grooter gewigt waren de staatkundige gevolgen. PETER en AUGUSTUS sloten een nauwer bondgenootschap tegen den Zweedschen Koning, tegen wien geen van beiden alleen vermeende opgewassen te zijn, en beloofden elkander, in eene persoonlijke bijeenkomst op het kasteel te Birsen (Februarij 1701), wederzijdsche ondersteuning aan troepen, waarbij echter het voornaamste doel van den Czaar geen ander was dan om zijne nog zeer ongeoeffende troepen goede Saksische leermeesters te geven, en ze zoodoende allengs, door eene praktische krijgsschool, de noodige zelfstandigheid te doen verkrijgen. Onverschillig was het den Czaar, of AUGUSTUS den door omkoopning verkregen troon behouden of verliezen zou; traag was derhalve dikwijls zijne hulp en weinig doortastend.

Voor dat ik u het besluit van KAREL, met betrekking tot de voortzetting van den oorlog mededeel, moet ik u nader bekend maken met den toestand van AUGUSTUS en de gesteldheid van Polen. Polen was reeds toenmaals een rijk vol tegenstrijdigheden. Het vruchtbare land leverde koorn, tarwe, vlas, honig, was, kostelijk rundvee en voortreffelijke paarden in overvloed op; onmetelijke zoutlagen maakten den belangrijkste handelstak en handelsrijkdom uit; maar nijverheid ontbrak er geheel; de zweep van den edelman was de ziel der nationale staathuishoudkunde; de geest van navorsching en werkdadigheid doofde uit in dronkenschap. Groote scharen van wolven en andere roofdieren behoorden tot de kleinste kwalen. 's Volks karakter was een mengsel van lage onderdanigheid en vaderlandsliefde, van onderwerping en fierheid, van toegeven en weêrstand bieden, doch openbaarde in de lieden van edeler aard eene verwonderlijke veerkracht, die, ware zij onder de massa's meer verbreid geweest, eene voortreffelijke grondstof hadde uitgemaakt ter bescherming van Duitschland tegen de overheerschingszucht van Rusland. De staat had eenen republikeinschen vorm, met eenen gekozen Koning aan het hoofd. Bij de volkomene onderlinge gelijkstelling der adellijke klassen, heerschte er zooveel ijverzucht onder de oude familiën, dat men liever vreemde vorsten tot koning koos, dan eigen landzaten op den troon zag. Een republikeinsch volkskarakter kon derhalve nimmer tot stand komen; nog minder verstonden de Polen de vrijheid der individu's met de kracht van het algemeen te verbinden, en de vrijheidsboom die hier vier eeuwen vroeger bloeide, dan eene der in Europa gekomen volksstammen de vrijheid begrijpen kon, had geen vasten wortel. Daardoor misten de Polen een vereischte voor hunne zelfstandigheid, verloren, ten gevolge hunner moedwillige oorlogen, de eene natuurlijke grens na de andere, eerst Silezien en de Oder, toen de Oostzee, daarop de Dnieper, eindelijk de Karpathen. Zonder beveiligde grenzen voor wat het buitenland aangaat, zonder vasten binnenlandschen band, misten zij allen steun bij staatkundige stormen, welke zij dan ook niet konden weêrstaan.

En dit, onder alle opzigten, zoo moeilijk te regeren volk had eenen AUGUSTUS tot koning gekozen, die slechts voedsel wist te zoeken voor zijne ijdelheid, maar geenszins de in hem sluimerende deugden op te wekken en aan te kweeken. Jong en krijgshaftig, had hij meer behagen in zijne ijdelheid en zinnelijkheid te voldoen en naar verblindenden schijn te staan, dan de moeilijke eer te verwerven, die men door de trouwe vervulling zijner pligten als regent, behaalt. Hij verkocht het eene gedeelte zijner erflanden na het andere, vervreemde daarenboven vele heerlijke regten en verwierf zich, door de aan zijne gunstelingen verspilde sommen, slechts trouwlooze vrienden. De zucht tot praal en de ridderlijke geest van AUGUSTUS, verschaften hem wel

is waar ook vele aanhangers in Polen; maar de algemeene geest was nogtans tegen eenen oorlog met Zweden, en KAREL wist zich daarvan meesterlijk te bedienen.

KAREL zag in, dat men de geweldige overheerschingszucht van den Czaar *het eerst* een dam moet tegenstellen; dat de Polen onder AUGUSTUS daartoe weinig geschikt waren, begreep hij eveneens; hij nam derhalve, na de eerstbehaalde overwinning op een Russisch-Saksisch leger (den 9 Julij 1701), 't welk tot dekking van het tweede beleg van Riga achter de Duna stelling genomen had, in 't geheim het besluit, om de Polen eenen koning uit hun midden te geven. KAREL schreef dien ten gevolge aan den kardinaal-primaat RADZIEWOJSKY, een man van veel invloed: « dat noch de republiek, noch hare naburen ooit op 't behoud van den vrede konden rekenen, zoolang zulk een trouweloos vorst, gelijk AUGUSTUS was, op den poolschen troon zat, » en gaf den senaat in eenen anderen brief te kennen: « dat de republiek wél zou doen met het vreemde krijgsvolk (de Saksische en Russische troepen) uit het land weg te zenden en eenen anderen koning te kiezen, waarmede Zweden hopen kon in vrede te leven. »

Deze verklaringen waren van nog meer belang dan de overwinning aan de Duna, ofschoon PETER en AUGUSTUS zich er door genoopt hadden gevoeld om de bemiddeling van Frankrijk, Holland en Engeland in te roepen. Zij zijn echter hoofdzakelijk dáárom van belang, omdat de daaropvolgende staatkundige crisis tevens de oorzaken doet zien, waarom KAREL verscheidene maanden lang niets van belang ondernam. Wilde hij zijn doel bereiken, dan mogt hij de Polen door geene snelle reeks van overwinningen voor hun zelfstandig bestaan bezorgd maken; hij moest hun tijd laten, om de zich voordoende omstandigheden te overwegen, maar voor zich-zelf eene krachtige partij trachten te winnen. Onder het schijnbaar gemis van planmatigheid, lagen dus dieper liggende staatkundige bedoelingen verborgen.

Intusschen toonde toch ook de Koning van Zweden met daden, dat hij niet gezind was ongestraft te laten degenen die zijne geheime bedoelingen zochten te dwarsboomen. De Sapieha's hadden zich aan het hoofd der Zweedsche partij gesteld, en de Oginski's daardoor zoo verbitterd, dat de laatstgenoemden zich openlijk tegen de Zweden verklaarden en het hun in Koerland door strooptogten zeer lastig maakten. KAREL besloot hen in persoon te tuchtigen, en ontwikkelde daarbij eene veerkracht, die op zich-zelve reeds vermelding verdient en een denkbeeld geeft van zijne wijze van oorlogvoeren. Behalve den koning wist niemand, toen men in December 1701 optrok, op wien het gemunt was. Hij deed voor zijn oogmerk 1100 ruiters naar Schauen komen, waarbij zich nog 400 infanteristen op sleden voegden. Met dit kleine korps waagde hij zich diep in een land, met onmetelijke bosschen, slechte, schier onbruikbare wegen en talloze moerassen, welks bewoners op de Zweedsche sol-

daten ten hoogste verbitterd waren, en verwijderde zich voor eenen onbepaalden tijd van het leger, dat in Koerland bleef. Het korps bleef tot Skudi bijeen; daar echter de infanterie den snellen togt niet kon bijhouden, liet hij ze hier achter, en sloeg den weg naar Friski in, waar de OGINSKI's een kasteel hadden. Hunne troepen had men tot nog toe nergens kunnen bereiken, doch men was hen toch op het spoor.

Friski, een met muren omgeven stadje, ligt aan eene kleine rivier, waarvan de brug vernield was. De koning kwam er tegen den avond aan, ging met zijne ruiters op een doorwaadbaar punt de rivier over, waarbij de paarden bijna moesten zwemmen, en drong zonder weêrstand in de stad, wier bewoners meest allen de vlugt genomen hadden. Vermoeid van de lange rit en verstijfd van koude, haakte alles naar rust en verpoozing; zelfs de koning gaf zich aan den slaap over. — Kort vóór middernacht verscheen OGINSKI met 1000 ruiters, overviel de Zweden, stak eenige huizen in brand en verspreidde groote ontsteltenis. Moet men de zorgeloosheid der laatstgenoemden berispen, die niet eens voorposten hadden uitgesteld, aan den anderen kant verdient de snelheid en overeenstemming waarmede zij zich op de Polen wierpen, al onze bewondering. Ter naauwernood gekleed, onderhielden de in de huizen op de markt ingekwartierde ruiters zóólang het gevecht, tot de koning de dragonders nabij het kasteel verzameld had en nu van zijnen kant de Polen mede aangreep. OGINSKI weêrstond hem niet lang en was bijna gevangen genomen. Levendig vervolgd, vlood hij met zijn' troep naar Kowno, naardien de koning hem nergens rust liet. De te Skudi achtergelatene infanterie werd nu ook ontboden, maar KAREL had vóór hare aankomst de stad reeds bemagtigd. De vrees zijner tegenpartij was nu zoo groot, dat hij het durfde wagen in eenige kleine schuiten den Niemen over te zetten en de stad binnen te dringen, wier bezit hem niemand betwistte, alhoewel men den Koning en zijne roekelooze ruiters zeer gemakkelijk in de straten had kunnen overweldigen. — Na dezen stouten strooptogt keerde de koning naar het leger terug, maar liet Kowno door den overste HUMMERHELM bezetten.

Het vreemdste in KARELS handelingen en 't geen in 't bijzonder aanleiding gegeven heeft, om hem verkeerd te beoordeelen, is de gedurige afwisseling van buitengewone werkzaamheid in het kleine, en van in 't oog loopende werkloosheid in het groote, waaruit velen de gevolgtrekking maken, dat hij maar naar oogenblikkelijk invallenden ridderlijken luim, doch, wat de hoofdzakelijke betreft, zonder plan en bedoeling gehandeld heeft. De door CHARON te voorschijn getooverde levensbeelden geven daaromtrent weinig opheldering; ik zal dus met ARWED HORN nadere bekendschap maken, en door hem tot den koning toegang zien te bekomen; welligt gelukt het mij daardoor deze schijnbare tegenstrijdigheid weg te nemen. — Inmiddels wil ik u daarover slechts dit zeggen,

dat de strategische werkingen op een zeer uitgebreid en weinig bevolkt krijgstooneel, zooals Rusland en Polen, veel langzamer zijn, en dat haar afloop toch eerst moet afgewacht worden vóór dat men tot nieuwe ondernemingen besluit. De slagen moeten derhalve zwaar zijn, en snel op elkander volgen, om de oogenblikkelijke werking te verdubbelen; mogen echter niet te snel herhaald worden, dewijl men anders zijne eigene werktuigen voor de overwinning vernielen, en al spoedig, in weérwil van zich-zelfen, tot stilstand zou genoodzaakt worden.

Wilt gij een duidelijk denkbeeld hebben van de strategische gevolgen van taktische voordeelen, werpt dan steenen van onderscheiden grootte en op verschillende tijdstippen in water-vlakten van verschillende uitgebreidheid, en gaat dan naauwkeurig de beweging na die zulks veroorzaakt, zoowel op den spiegel als in de diepte, op den bodem en op den oever. De herhaling van den, aan den oever, door den eersten steenworp, veroorzaakt waterkring, duidt het oogenblik aan, waarop deze reactie door eenen sterkeren kring moet vernietigd worden, en daarnaar kan men de tijdruimte der steenworpen berekenen. Dit is echter maar de eenvoudige werking. Wil men de reactie van den oever verzwakken of geheel wegnemen, dan behoeft men maar verscheidene steenen achter elkander in het water te werpen, dewijl de naar den oever gaande waterkringen alsdan alle terugwerking reeds bij het ontstaan daarvan verhinderen en dus onmogelijk maken. Hoe verderaf de oever is, des te langzamer is ook de terugwerking; de kracht van deze hangt weder van de gesteldheid van den oever af. Zeer vlakke oevers worden door de waterkringen overspoeld en veroorzaken in 't geheel geen' terugslag. De gesteldheid van den bodem heeft alleen invloed op de troebeling van het water; deze oefent echter weder haren invloed uit op de verschrikt geworden schepselen van het vloeibaar element. Hoe meer het door de steenworpen in beweging gekomen slijk het water troebel maakt, des te meer haasten zich de visschen om den bodem en hunne gewone sluiphoecken te bereiken; het gewormte daarentegen beweegt zich nu vrijer en krijgt de overhand, maar wordt, zoodra de waterspiegel weder klaar geworden is, door de visschen verjaagd en verstrooid.

Men zou alle verschijnselen, welke de oorlog in het staatkundige en morele te weeg brengt, door deze beelden die het water oplevert, kunnen verklaren. Ik wil de vergelijking hier echter niet zóóver voorzetten, maar alleen op de gesteldheid van KAREL in Polen en Rusland de aandacht bepalen. AUGUSTUS was slechts door zijne onbekwaamheid om den Russen later een ijzeren slagboom te stellen, een hinderpaal voor KAREL's onbaatzuchtige staatkundige bedoelingen, en moest daarom ontroond worden. Van PETER I had men, zooals gezegd is, veel te duchten, indien men de voortgaande ontwikkeling zijner magt niet zocht

te keeren. KAREL, alhoewel een magtig koning, kon alleen den Czaar niet beteugelen. Geen ander middel bleef hem bijgevolg over, dan in de eerste plaats koning AUGUSTUS onschadelijk te maken, en vervolgens, met behulp der Kozakken en Turken, den Czaar nadrukkelijk te bestrijden. Maar, welke toebereidselen waren daarvoor niet noodig, om het bondgenootschap, door hoogachting en wederzijdsch vertrouwen, te bevestigen, zonder welke zulk een strijd geen gewenschte uitkomst kon hebben! Men mogt niets overijlen, ten einde der openbare meening den tijd te geven met dit grootsche plan gemeenzaam te worden, en toch moest men somwijlen, door geweldige slagen in de eene of andere rigting, toonen, waartoe men in staat was, zonder nogtans wantrouwen te verwekken.

Ziedaar het eenige ware gezigtspunt waaruit de krijgsondernemingen van KAREL XII moeten beschouwd worden; wie dat punt in 't oog houdt, zal bevinden dat overal plan en zamenhang bestaat, en zal de verbazende vastheid (consequentie) bewonderen waarmede deze koning naar dit ver verwijderd doel streefde, en hetwelk hij ook zeker zou bereikt hebben als zijne bondgenooten en onderbevelhebbers er beter toe medegewerkt hadden. Hoe geheel anders zou dan ook onze geschiedenis zijn geweest! Ruslands legerscharen zouden dan een ander strijdtoneel hebben moeten kiezen; zij zouden onzen grooten FREDERIK in den derden Silezischen oorlog niet verhinderd hebben om met eene sterkere magt tegen Oostenrijk en Frankrijk in het veld te verschijnen; de vrede zou toen alsdan onder nog voordeeliger voorwaarden zijn gesloten geworden. Verdere gevolgtrekkingen, ten aanzien van het mogelijk beloop der staatkundige betrekkingen van Duitschland, mag ik daaruit niet opmaken, en wil hier den draad afsnijden. Later zal ik hem echter weder opvatten, om u te toonen, door welk eene verwonderlijke aaneenschakeling van gebeurtenissen sommige volken hunne krachten ontwikkelen.

AANMERKINGEN

BETREKKELIJK

DE SCHUINSCHÉ VUREN EN HET TWEEGELEDERENVUUR.

(Ingezonden.)

Het zal voorzeker wel niet aan twijfel onderhevig zijn, dat, wanneer eene zekere zaak altijd op dezelfde wijze uitgevoerd wordt, de beoefenaar spoediger en grootere vordering er in zal maken, dan wanneer hij die zaak op twee verschillende manieren moet uitvoeren, inzonderheid zal zulks het geval wezen, indien de beoefenaren voor het grootste gedeelte menschen met bekrompene geestvermogens zijn, en de tijd, welke hun vergund wordt om te bedenken welke wijze zij moeten toepassen, zeer kort is, en dan nog daarenboven de omstandigheden, welke de keus der beide manieren bepalen, onderling veel overeenkomst hebben.

Deze voorgestelde algemeene beschouwing acht ik bijzonder toepasselijk op de verschillende kleinigheden, welke de soldaat bij de onderscheidene vuren, zoo omtrent het soort van vuur, als ten opzichte van het gelid waarin hij zich bevindt, in acht moet nemen; maar, bovenal reken ik, dat het eerstaangehaalde punt eene opzettelijke overweging verdient, sedert de invoering dat de infanterist uit het tweede gelid, bij het vuur schuins links, zijn geweer van boven naar beneden, en in alle andere gevallen van beneden naar boven moet brengen om aan te leggen.

Dewijl ik, op grond der aanschrijving van het Departement van Oorlog, dd. 12 Julij 1841, (Afdeling Personeel, N°. 15, A), geloof, dat alle daargestelde gedeeltelijke veranderingen der reglementen, meer of min als voorloopig te beschouwen zijn, en dus als vatbaar om, bij eene geheele invoering van nieuwe reglementen, gewijzigd of weggelaten te worden, zoo neem ik de vrijmoedigheid, hier een paar denkbeelden van mij, betrekkelijk de vuren, voor te dragen, omdat ik vermeen ze geschikt te mogen achten om het onderwijs van den soldaat eenigzins te vereenvoudigen, zonder in het geringste het doeltreffende te verminderen; iets, hetwelk ongetwijfeld in alle zaken, maar vooral bij het daarstellen van exercitie-reglementen, eene der voornaamste rigtsnoeren dient uit te maken.

Vóór dat de bovenaangehaalde bepaling bekend was, vermoedde ik, en velen met mij, dat de schuinsche vuren vervallen waren, hetgeen mij zeer doelmatig voorkwam, uithoofde zulks eene vereenvoudiging in het onderwijs van den soldaat zoude daargesteld hebben, en ik ook geloof ze geheel onnoodig te mogen beschouwen, om de drie volgende redenen, als:

- 1°. Omdat ik betwijfel dat men in de plaats gehad hebbende oorlogen, een voorbeeld zal vinden dat de schuinsche vuren zijn toegepast geworden.
- 2°. Omdat, wanneer het vuur sterk schuins gerigt moet worden, het mijns inziens, beter is om door middel eener bijtijds uitgevoerde zwenking of frontverandering, de verlangde rigting van het vuur daar te stellen.
- 3°. Omdat, wanneer de rigting, waarin de vijand zich bevindt, slechts weinig regts of links is, de soldaat zulks wel uit zich-zelfen opmerken en zijn geweer in die strekking plaatsen zal.

De wijze van aanleggen welke bij het invoeren der slaggeweren is bepaald geworden, acht ik verreweg meer geschikt om den soldaat eenen zekeren aanslag van het geweer te doen verkrijgen, dan de te voren in gebruik geweest zijnde manier; en het is mede daarom, dat ik, bij het vernemen der aangehaalde bepaling, getracht heb een middel te bedenken, om ook bij het vuur schuins links, voor het tweede gelid dezelfde wijze van aanleggen als bij alle andere vuren te behouden, waarin ik, zoo ik geloof, geslaagd ben op eene wijze die minder aanleiding geven zal dat de soldaat zich vergisse en waarbij hij tevens zijne voorlieden minder zal hinderen, ten minste zoolang hij nog niet volledig geoefend is.

De wijze waarop, volgens mijne bedoeling, het vuur schuins links door het tweede gelid behoort uitgevoerd te worden, heeft veel overeenkomst met het voorgeschrevene voor het derde gelid bij het gelederen-vuur en is de volgende:

Op het kommando: *Schuins links!* zal de man in het tweede gelid den regter voet omstreeks twee passen regts afzetten, den linker hiel in de holte van den regter voet plaatsen, zoodanig dat zijn regter schouder door den linker van zijnen regts staanden voorman gedeeltelijk gedekt wordt; gelijktijdig moet hij het geweer en zijne voeten in de rigting van schuins links plaatsen.

Op het kommando: *Aan!* zal hij aanleggen in de strekking zooals het geweer zich dan bevindt, en den linker voet tevens zóóver vooruit zetten, dat deszelfs voorste gedeelte tusschen den linker en regter voet van zijnen regter en linker voorman komt.

Op het kommando: *Laadt!* of *Zet = AF!* zal hij het geweer onder het terugtrekken weder regtuit brengen, tevens den linker voet omstreeks twee palmen links afzetten, en den regter voet met de holte tegen den linker hiel plaatsen, zoodanig dat hij op zijne vorige plaats terugkomt.

Ik geloof het niet ongepast, hier nog een paar redenen op te geven, waarom ik het aanleggen van boven naar beneden niet zoo goed beschouw als van beneden naar boven.

Als men bij de eerste wijze met de noodige vlugheid wil aanleggen, brengt men gewoonlijk het geweer van voren te veel naar beneden, zoodat het in tegengestelde rigting moet teruggebracht worden, en men mag het, geloof ik, als een toeval beschouwen, wanneer het geweer onmiddellijk in den goeden aanleg komt, terwijl zulks bij de tweede manier van aanleggen, bij eenige oefening, zeer gemakkelijk is, doordien het geweer in dezelfde rigting waarin men vuren moet, kan omhoog gebracht worden; daarenboven is aan het regtstandig omhoog brengen van het geweer met gespannen haan, het onbetwisbaar groote nadeel verbonden, dat het slaghoedje, indien het, zooals met velen het geval is, niet zeer juist op het schoorsteentje past, er ligtelijk af zal vallen, hetzij door het regtstandig brengen, hetzij door het aanleggen, hetgeen toch beide, indien het vlug genoeg zal uitgevoerd worden, niet anders dan meer of min met een' ruk geschieden kan.

Men zal zich van de waarheid dezer stellingen, geloof ik, spoedig kunnen overtuigen door een zelfde aantal even goed geoefende soldaten te doen exerceren, en ook, onder dezelfde gunstige of ongunstige omstandigheden, volgens elk der beide manieren, op het kommando te doen schijfschieten, waarbij alsdan het kommando: *Aan!* zóó spoedig door het kommando: *Vuur!* moet gevolgd worden, dat de manschappen verplicht zijn in den eersten aanslag af te trekken, als wanneer het spoedig zal blijken, dat, wanneer de soldaat van boven naar beneden moet aanleggen, de trefkans veel minder is, dan wanneer hij van beneden naar boven aanlegt.

Deze gegevene wijze zal toch wel als de eenige te beschouwen zijn, om met grond te beoordeelen, welke uitkomst elk der beide wijzen in den oorlog zelven — het eenigste doelwit toch van alle militaire oefeningen — zal opleveren; ten minste, indien men niet moet of kan aannemen, dat in elk gevecht, alle vuren van welken aard ook, zeer spoedig in een tweegelederen-vuur veranderen, en het vuren op het kommando onmogelijk worden zal; waaromtrent, mijns inziens, het afweren eener kavallerie-charge,

waartoe uitsluitend het bataillons-vuur met goed gevolg kan ge- bezigd worden, alleen eene uitzondering maakt.

Ten laatste moet ik nogmaals opmerken, dat ik de door mij beschrevene wijze om schuins links te vuren, voorstel voor het geval, dat de schuinsche vuren bestaan blijven, doch dat ik het verreweg verkieslijker acht om ze geheel af te schaffen.

Ik vermeen bij deze gelegenheid mij ook nog eene opmerking omtrent het tweegeledeervuur te mogen veroorloven, als staande met het behandelde in een naauw verband.

Ik bedoel namelijk, het afzetten van den regter voet door de manschappen van het tweede gelid, hetwelk ik niet alleen onnoodig, maar zelfs verkeerd acht.

Onnoodig, omdat het doel er van, te weten: het vooruit brengen van het bovenlijf, voldoende kan en misschien algemeen beter zal bereikt worden, als de regter voet niet wordt afgezet, uit- hoofde vele soldaten de kwade gewoonte hebben, om bij het afzet- ten van den voet het bovenlijf achteruit en den buik vooruit te brengen, hetwelk tevens het geweer een te hooge rigting geeft. Over het algemeen wordt door de manschappen van het eerste ge- lid het bovenlijf meer vooruit gebracht dan door die van het tweede gelid.

Verkeerd, omdat het afzetten van den voet de aandacht van den soldaat te veel tot zich trekt, doordien een man, als hij zijnen voet afzet of afgezet heeft, terwijl zijn regter nevenman het geweer links brengt, gevaar loopt met de kolf van het ge- weer op den voet gestooten te worden; dien ten gevolge heeft de man, die links staat van iemand die begint te laden, dik- wijls zijne aandacht daarop meer gevestigd dan op het behoorlijk uitvoeren der bewegingen, ja zelfs, wanneer hij geladen heeft en ziet dat zijn regter nevenman de lading begint, verzuimt hij het afzetten van den voet somtijds opzettelijk, of wacht met het aan- leggen zóó lang tot zijn nevenman het geweer links gebracht heeft.

Door de vele verschillende bewegingen die bij het tweegeledeer- vuur gelijktijdig uitgevoerd worden, is het voor den onderwijzer van een peloton zeer moeijelijk, ja bijna onmogelijk, om alle fei- len of nalatigheden op te merken, hetgeen de soldaat ook zeer wel inziet of bemerkt, waarom hij ook niet schroomvallig is om door een opzettelijk verzuim, zijn' voet aan de kans van eenen zeer pijnlijken stoot te onttrekken.

Van een en ander zal men zich gemakkelijk overtuigen, door zich achter een peloton te plaatsen dat het tweegeledeervuur ver- rigt, en van daar de opgegevene gebreken, nalatigheden en gevol- gen gemakkelijk kunnen gadeslaan.

Indien het mededeelen mijner denkbeelden eene welwillende ontvangst mogt ten deel vallen en bij gevolg beschouwd worden als voort te vloeijen, niet uit vermetelheid, maar uit het bewust- zijn, dat men in geringe betrekking, door eenen gelukkigen inval, ook somtijds iets goeds kan daarstellen, dan zal ik mij, vooral indien mij zulks hierdoor eenigermate mogt gelukt zijn, hoogst gelukkig achten, niet voor het vermetele mijner onderneming te- ruggedeinsd te hebben.

Z..... Julij 1845.

Y.

EEN WENK OVER PAARDEN-DRESSUUR.

Ofschoon ik mij eer moet rangschikken onder de oude regle- menten-pruimers, dan onder de eerwaardige schriftgeleerden, is het mij echter niet geheel onbekend, dat de wijze vorst van het Israëlitische volk, ergens in de Heilige Schrift moet hebben doen opnemen een zijner *bon mots*, «dat er niets nieuws onder de zon zou wezen.» In het onderlijk huis heb ik eerbied leeren koes-

teren voor dat boek der wijsheid, maar, dat neemt niet weg, dat ik sommige principes en sommige gezegden van dien ijveri- gen collaborateur des Ouden Testaments, niet altijd strikt orthodox, en juist gevonden heb. Zoo dacht ik er voor 't minst over, toen ik voor eenige degen te Amsterdam was, en uitgelokt werd om naar het zoogenaamde *Vosje* te wandelen, alwaar, zoo men mij zeide, de dragonders van het 2de regiment, aldaar in garnizoen, exerceerden. Ik wilde, als oud kavallerist, de jongelui eens op de vingers kijken, om te zien wat men tegenwoordig al zoo wat doet om den tijd te dooden. Veel grootsch of veel goeds had ik mij niet voorgesteld, omdat men overal hoort klagen dat onze tegenwoordige kavallerie niet veel beteekent, ofschoon het mij wel eens is voorgekomen, dat degenen die ons op den zadel zijn op- gevolgd, vrij wat meer van de beginselen der rijkunst weten te praten, dan in mijnen tijd, toen men aan de ruiters, die geen meester van paarden konden worden, stangscharen, met de voet- maat uitgemeten, wilde geven.

Ik wandelde alzoo naar de exercitieplaats, het *Vosje* genaamd, en vond daar twee manoeuvreerende eskadrons. Het eerste dat mij opviel, was de rustige zit der ruiters in alle bewegingen; voorwaar een teken, dat de jongelui geleerd hadden, door een- voudige hulpen, meester van hunne paarden te worden.

Na eenige bewegingen uitgevoerd te hebben, die de blijken droegen van het voor de kavallerie zoo noodzakelijke ensemble, liet de majoor-kommandant (zoo ik wel heb de majoor VAN MERLEN), in ieder peloton (de eskadrons waren inmiddels in bataille opge- marcheerd) met eenen afbreken en toen halt houden. Dat kwam mij vreemd voor, maar toen ik vervolgens de karabijnen hoog zag nemen, en de teugels op de halzen der paarden zag depo- neren, toen spalkte ik de oogen wijder open, dan aan een oud ruiters geoorloofd was. Mijne verwondering nam niet weinig toe, toen ik van de hoofden der kolonnen het karabijn-vuur zag open- nen, en ik bij de eerste schoten, waande, dat al de paarden met losse teugels zouden moeten wegrennen. Vroeger toch, dacht men sterke teugels, krachtige vuisten, en stangscharen van eenige rijnlandsche duimen lengte, noodig te hebben, om de van het knappervuur afkeerige beesten te houden, die dan toch nog, in weerwil van dit alles, niet te houden waren. En toch gebeurde er van dit alles niets. Er waren zelfs zeer weinige paarden, die met de hoofden draaiden of schuddeden. Als ik hen nu even te voren geene levendige bewegingen had zien doen, als ik mij niet overtuigd had, dat die brave dieren hunne ruiters in de snelste gangen, trots weg over het exercitieveld heengevoerd hadden, dan ware ik welligt uit Amsterdam vertrokken, met de gedachte, dat onze jonge ruiters het talent bezaten om de haver te escamotteren, en hunne paarden op dieet en bijgevolg krachteloos en zonder energie te houden.

Dit was voor mij een bewijs dat er toch wat nieuws onder de zon was, en dat men het in 't dressereren van paarden verder ge- bragt had dan er louter over te kunnen praten.

Geen der daar aanwezige officieren was mij bekend, en ook liet de beperktheid van mijnen tijd mij niet toe, om een van hen te vragen, mij bekend te maken met de middelen die men aange- wend had, om de dressuur zóó verre te brengen. Zoo iets be- hoorde, in mijnen tijd, tot de vrome wenschen. Aan den ge- duldigen, ja, gelukte het wel een dozijn paarden per eskadron aan het vuur te gewennen, maar aan allen, van welk tempera- ment ook, zóóveel dociliteit te geven, hield men ondoenlijk.

Het kwam mij voor, dat zij, die zulk een resultaat met zoo- vele paarden wisten te verkrijgen, ook meer konden, en een bij- zondere, niet algemeen bekende methode moesten gevolgd heb- ben. En het is uit liefde voor de oude praktijk, dat ik den *Spectator* opdraag, onderzoek naar die methode te doen.

EEN INVALIDE-KAVALLERIST.

Nota. Aan den wensch des schrijvers, is door ons voldaan, en wij hopen in de gelegenheid gesteld te worden daar- aan te kunnen voldoen.

BIJLAGE IV.

BEHOORENDE BIJ DEN MILITAIREN SPECTATOR, 14de DEEL, N°. 4.

Maand October 1845.

LAATSTE BENOEMINGEN, OVERPLAATSINGEN EN VERANDERINGEN BIJ HET LEGER.

BENOEMD:

Tot kol. en plaats. komm. der 2de kl. te Venlo: de luit.-kol. W. G. van der Hoop, van het 7de reg. inf. Tot maj. en plaats-maj. der 1ste kl. te fort Bath: de kap. der 1ste kl. W. A. von Schwartz, van het koloniaal werf-depôt. Bij het 7de reg. inf., tot luit.-kol.: de maj. C. W. A. van de Poel, van het 1ste reg. inf. Bij het 1ste reg. inf., tot maj.: de kap. der 1ste kl. J. J. P. von Munnich, van het 4de reg. inf. Bij het 8ste reg. inf., tot kap^s. der 1ste kl.: de kap^s. der 2de kl. K. A. Rombout en H. van Goudoever, zijnde de kap. Rombout tevens overgeplaatst bij het koloniaal werf-depôt. Bij het 2de reg. inf., tot kap. der 2de kl.: de kap. der 3de kl. A. H. Lieshout, van het reg. Bij het 6de reg. inf., tot kap^s. der 2de kl.: de kap. der 3de kl. reg.-adj. C. P. F. G. van Emden en de kap. der 3de kl. L. Swemer, beiden van het reg. Bij het 4de reg. inf., tot kap. der 3de kl. bij ancienneteit: de 1ste luit. D. van Riemsdijk, van het 3de reg. inf. Bij het 8ste reg. inf., tot kap. der 3de kl. bij keuze: de 1ste luit. C. van der Hart, van het 2de reg. inf. Tot offic. van gez. van de 3de kl. bij het leger in Oost-Indiën: de med. doctor J. R. A. Bauer.

Verplaatsing.

Bij het 2de reg. art.: de kap. der 1ste kl. F. Broers; de 1ste luit. C. Bool en de 2de luit. W. C. H. Sessler, van het 1ste reg. art., Limburgsch Bonds-contingent. De officⁿ. van gez. der 3de kl. F. J. Hassley, van Bath naar Breda; H. N. Freerichs, van Harderwijk naar Bath; A. F. Bauduin, van Groningen naar Harderwijk; J. Corver, van den Helder naar Leyden; J. E. C. van Campen, van Leyden naar den Helder; H. Wortman, van 's Hage naar 's Rijks kweekschool; J. R. de Brouwer, van 's Bosch naar 's Hage; J. J. Lindgreen, van Gorinchem naar 's Bosch. De apothekers der 3de kl.: S. Keyser, van Maastricht naar Venlo; P. Meyboom, van Venlo naar Maastricht. De 2de luit.-ing. W. F. A. van Balveren, van Nijmegen naar den Helder; de 2de luit.-ing. P. Stolk, van Ter Neuzen naar Groningen.

Eervol ontslagen.

De 2de luit. M. H. van Hengelaar, van het 8ste reg. inf. *Op het daartoe door hen gedaan verzoek, het tractement van non-activiteit verleend in afwachting van pensioen.*

Aan den kol. H. R. Heijermans, plaatselijken komm. der 2de kl. te Venlo. Aan dep maj. A. J. Catshoek, plaats-maj. der 1ste kl. te Bath.

Overleden.

De 1ste luit. J. W. Plappert, van het 3de reg. inf.

BUILLAGE IV.

GEBOORDE VAN DE WILIAER EREYTOR, IN DEEL 22.

Maand 11 tot 18 1840.

De heer J. W. Tupper, die het regt, int...

De heer M. H. van Houten, die het regt, int...

De heer A. A. van Houten, die het regt, int...

LAATST VERMORDE, OVERLAZENDE

De heer J. W. Tupper, die het regt, int... De heer M. H. van Houten, die het regt, int... De heer A. A. van Houten, die het regt, int...